

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 10 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, október 4.

Tisza István gróf a háborus helyzetről.

Miniszteri rendelet a riasztó hírek terjesztőiről

Pasics beismeri a szerb sereg válságos helyzetét.

Haditervet változtat az orosz vezérkar

Mai számunk főbb közleményei:

Tisza István gróf nyilatkozata a franciák utolsó erőfeszítéséről.

Napról-napra válságosabb a szerb sereg helyzete.

Legjobb hírek várhatók Szerbiában a legközelebbi órákban.

Oroszország Lengyelországba viszi át a döntő leszamolást?

Egy tabornok a Kárpatok stratégiai értékéről.

Hindenburg országot támadják az oroszok.

Antwerpen ostroma folyamatban van.

Ismét kudarcot vallott a francia balszárny atkáról kísérlete.

Haziezedünk a galíciai csatákban.

Polgári fegyelem.

Arad, október 3.

Az első áldozat, amelyet a háboru az itthon maradt polgároktól megkövetel, hogy lemondjanak egy csomó jogról és szabadságról, a mely nélkül az életet azelőtt el se tudtuk képzelni. Valami nagy értékűnek ezt a jogot alig lehet mondani. Az a hallgatósági és szólásszabadság ez, amelylyel mindig ellepléztünk titkokat fürkésznék a becsületes valóság mögött, szivesebben fogadják a gazdátlan, valószínűtlen kósza híreket, mint azokat a jelentéseket, a melyeket felelős állásban levő egyének és hatóságok a nevükkel megerősítve és adatokra építve elébünk adnak, és amelylyel a pár pere előtt kapott, többnyire aggodalmas híreket sietve adják tovább, bizalmasan, de egész biztosan megcsinálva az utat arra, hogy az ilyen újságok a legrövidebb idő alatt a legnagyobb területet járják be.

Ha nem lenne a jobb időkből maradt büne a magyar publikum zömének parancstiszteletnek, a magasabb szempontok respektálásának hiánya, ha félannyi fegyelem lenne bennünk, mint amennyi szövetségesünknek, a német birodalomnak közönségében él, — akkor önként bekövetkezett volna, és nem lenne szükség arra az okos és erélyes rendeletre, amelyet a belügyminiszter adott ki ma. Ennek a rendeletnek erélyes intézkedései kell, hogy megteremtsék — legalább a háboru idejére — azt a polgári fegyelmet, amelynek érvényesülése szintén egyik tényezője a hadviselés sikerének.

Mennyi milliommódrésze ez annak az áldozatnak, amelyet értünk hadba-

vonult véreink hoznak! A halál tűzben járnak, napokat töltenek el alvás, pihenés, tisztálkodás nélkül, az időjárás viszontagságait türik, sebesülten is tovább harcolnak: — és az itthonmaradottaktól mindezt csak azt kívánják, hogy törhetetlen bizakodással és nyugodtan nézzék az ő harcaikat és várják annak eredményeit. Ha ez az eredmény nem jön meg olyan gyorsan, mint ahogy azt ők is, mi is szeretnők: az itthoni szóbeszéd azt semmiesetre se fogja siettetni. Ha a háborunak olyan jelenségei is vannak, a melyekre nem készültünk, olyan részletei, a melyeket nem vártunk: a mi katonáink bizonyára hamarabb szabaditanak meg bennünket azoktól, mint a ragadós ijedelem. És a mialatt katonáink az ellenségén ejtenek sebeket, a polgárok ne sebezzenek meg egymást olyan közlésekkel, a melyek kellemetlenséget okoznak és a melyek többnyire nem igazak. Hiszen, a mi valóság, az aem szorul a bizalmas továbbadásokra.

Legyünk ebben az időben valamennyien alárendeltjei egy magasabb szempontnak, a mely a hadviselés ideje alatt az országban higgadt, férfias közhangulatot parancsol. Se kíváncsiak ne legyünk olyan hírekre, a melyek a nyilvánosság elé nem jutnak, se pedig mások kíváncsiságát ezzel ne szolgáljuk. Hiszen, ha van is eset arra, hogy a háboru egyik-másik részletét, kevésbé fontos eseményét a hadvezetőség nem adja mindjárt a közérdeklődés elé, — ezt se szeszélyből teszi, hanem komoly, je-

lentős érdekekre való tekintettel és ezeket az érdekeket nekünk, a polgároknak is tisztelni kell. A legtöbbször azonban nem ilyen hírek röpdösnek, hanem egészen alap nélkül való rémképek, olyanok, a melyek valószínűsége az első pillanatban szembeötlő, a melyet azonban a közönség egy része mégis hajlandó készpénzül fogadni, — talán ép azért, mert nem tudni, kitől, honnét erednek.

Főlemelt fővel járjanak a polgárok egymás között és ne összedugott fejekkel; ahogy a katonának szentírása a parancs, előttünk szentírás legyen, amit a hadsereg intézői számunkra közölnek. Annyival inkább bizhatunk és megnyugodhatunk ebben, mert a mi hadvezetőségünk eddig egyetlen betűje se hajlott el a valóságtól, nem tulozta a győzelmeket és nem burkolta el a hadjárat nehézségeit. És ha polgáriteendőinket nyugodtan végezve, lelkünkön erőt vesz egy pillanatra az izgalom, az elfogódottság, a bizonytalanságnak egy-egy hulláma, — zárjuk ezt magunkba és ne igyekezzünk azzal másoknak is nehéz percek, napokat szerezni. Az az ország, amelyért katonáink drága vérüket ontják, legyen a viselkedésben teljesen méltó hozzájuk, méltó az ő hősi harcaikhoz, vitézségükhöz, önfeláldozó készségükhöz!

Kőgolyóval lőnek

a montenegrói ágyuk.

Ódon hadiszerek a modern háboruban.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Zimony, október 3.

Egyik katonai kórházban fekszik sebesülten egy tartalékos tüzérségi tiszt, aki a déli harctéren sebesült meg. A polgári életben intelligens hivatalnok. A sebesült tüzér a következő érdekes és jellemző dolgokat mondotta el:

— B-ben táboroztunk, szemben Montenegró legkopárabb, de legcsekélyebb hajlásu hegyeivel. A hegyeken sokszor megszólalt az ágyu, de nem a szerb tüzérség használta. Nagy meglepetéssel láttuk, hogy a lecsapó golyó nagyon különösen borzolja fel a földet. Odaszaladtunk, hogy nem történt-e robbanás, majd kiástuk a golyót. Képzeliék mi volt ott? Tüzérember elképedve bámulta a gyerekefj nagyságu esodát, egy kerek kőgolyóbist. A furcsa középkori lövedéket ütegparancsnokunk jelentés kíséretében a bécsi arzenál muzeumába küldte be.

— A lövedék nagyon gondolkozóba ejtett bennünket. A gyalogság szinte rimánkodva kérte az engedélyt az előnyomulásra, hogy megkeresse a kőgolyóhoz való ágyut. Nyilván azt hitték a fiuk, hogy az sem lehet másból, mint faragott kőből. Végre elrendelték a benyomulást a ernagore területre. Aznap nem lehetett birni a legénységgel, úgy örült a kirándulásnak. Markiroztuk a visszavonulást, mire a montenegróiak lemerészkedtek, láthatatlan ágyuikkal. Aznap este egy kócos, pokolian csunya ernagore asszonyt fogtunk el, aki ott kémkedett. Gondunk volt rá, hogy el ne árulhasson.

— Hajnalban a gyalogság, lehetett négy század, megkezdte a hegymászást. Mi valóság elárasztottuk az utakat shrapnel és gránátosóval. A ernagore ágyuk nem vonulhattak vissza. A montenegróiak rettenetes füstöt csináltak lövedézeikkel és pokoli zajt ütöttek. A visszhangos, sziklás vidéken borzalmas a puskaropogás, ágyudörgés, mintha hegyek hasadoznának. Aztán rettenetes szaladást láttunk, vörös, fekete, sárga meg kék foltok menekültek: a ernagore harcok sereg, a munició szállító asszonyokkal, gyerekekkel.

— Egyetlen ágyut tudtak épségben lehozni a mieink: egy hosszú, négy méteres csövű,

otromba régi csatakigyót. Vasból való holmi, telekarcolva betükkel, alakokkal és képekkel. Ez is fölkerült azóta a bécsi muzeumba.

Visszatérő katonáink előtt a montenegrói egy pillanatig sem állt meg, futott és eltűnt a barlangok, szakadékok között. A ernagoreoknak modern ágyuik is vannak, de azokat szerbek kezelik. Nekünk nem volt hozzá szerencsénk. Később ugyanezen a vonalon sebesültem meg egy szerb golyótól. Még ott voltam, amikor a szaladó ellenség üldözésében ismét benyomultak csapataink a sziklás montenegrói hegyek közé.

Hogyan kell védelmezni a Kárpátokat?

Az orosz betörés és visszaverése. — Katonai magyarázat az aggodalmaskodóknak.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 3.

Vogel Simon tartalékos vezérőrnagy a Pester Lloyd hasábjain szenzációt keltő cikket közöl arról, hogy kell megvédeni a Kárpátokat.

Az a tény; — mondja a cikk — hogy gyöngébb orosz erőknél sikerült az uszoki, toronyai és körösmezői szorosokon keresztül magyar területre törni, a lakosság azon rétegénél, amely az eseményeket katonailag ki nem képzett szemmel nézi, hamis következtetésekre alkalmas. Így hazafias kötelességet vélek teljesíteni, ha a következő sorokban megkísérlem, hogy bizonyos katonai-taktikai és földrajzi tények felsorolásával hozzájáruljak a közvélemény megnyugtatásához.

Amit laikusok különösen érthetetlennek tartanak, az az a körülmény, hogy az említett hegyszorosokat csak alárendelt, ugyszólván csak határmegfigyelő, tehát komoly ellenállásra egyáltalán nem képes erőink tartották megszállva, úgy, hogy az ellent előbb beengadták a határon s csak azután, szomszédos vidékről odavont erőkkal történt, illetve történik még mindig a támadás visszautasítása. A laikusok gondolkodása szerint sokkal egyszerűbb s celszerűbb lett volna a szorosokon és átjárókon már előre megfelelő fegyvernemekből összeállított elegendő erős csapatokat elhelyezni, amelyek képesek lettek volna az ellenség minden áttörési kísérletét közvetlenül visszautasítani, illetve lehetetlenné tenni. Hogy ez nem így történt, azt sokan arra magyarázzák, hogy a mi részünktől nem is gondoltak a Kárpátokon való betörés lehetőségére s hogy ez meglepésszerűen ért bennünket. Csakhogy lehetetlen feltenni, hogy a kárpáti határ őrzésével megbízott katonai körök idejében nem mérlegelték a betörés lehetőségét, illetve, hogy nem intézkedtek előre ennek megakadályozása céljából. Csakhogy a viszonyok a szorosokban egészen másformák, mint azt általában képzelik a megvédelési módjuk, amint ez a következő rövid ismertetésből kitűnik, egész más szempontból ítélendő meg.

A nagy Kárpát-komplexum tekintetbe jövő része a Kárpátoknak erdővel borított része, amelyet Erdős-Kárpátoknak is neveznek. Ez a rész a Topia forrásánál (a Poprád keresztútrésénél) kezdődik s egy több száz kilométer hosszú ívvel egész a Visó eredetéig tart. Ez a hegyvidék nem oly magas, mint a felsőmagyarországi Kárpátok, de szélesen elnyúló s nagy erdőségekkel behintett.

Azonban még eltekintve a szorosoktól is, az az erdős Kárpát vidék szélességénél s geológiai alakulatánál fogva — miocén formációkkal van delgunk — nem mondható egészen járhatatlannak. Ebből következik, hogy az utátjárók tulajdonképeni katonai szempontból nem mondhatók abszolút hegyi felvonulási vonalaknak, mert a völgyek kevés kivétellel lehetővé

teszik az utaktól való eltérést s a — habár farsadtságos — kibontakozást.

Ehhez járul még az is, hogy a legtöbb tekintetbe jövő hegyszorosos több napi menet hosszú, úgy, hogy miután Magyarország határa a hegynyergeken vonul, a védekezés itt teljesen átláthatatlan, mert őserdőkkel fedett s nehezen járható terepen kellene vezetni, ami sok kellemetlenséggel van egybekötve s alig lehetne megfelelő eredménye.

Ha ezeket a szempontokat figyelembe vesszük, akkor érthető, hogy miért nem folyik a defenziva a hegycsúcson, illetőleg a magyar határon. Az irányadó elv az volt, hogy tekintettel az előbb kifejtett okokra, ez amúgy sem lett volna célhoz vezet, továbbá, hogy nagy erőknél a hegyszorosokban való felállítása, tekintettel a számos átjáróhelyre a harctéren operáló hadsereg erejének szétforgácsolásához vezetett volna.

Ezzel szemben a számba jöhető szorosok közvetett védelmezése sok reményt nyújtott a teljes sikerhez. Egy hegyszorosból kivonuló ellenfél leggyöngébb pillanata az a momentum, midőn erejének egy része már elhagyta a szorost, míg többi része még bent van. Ha az aktív védekezés ezt a momentumot úgy tudja kihasználni, hogy a hátrább álló csapatok magához vonásával tulnyomó erővel tör a már átvonult ellenségre, akkor nem kétséges, hogy a támadás teljes sikerrel jár. Így történt az Uzsoknál és Ökörmezőnél s így fog az késztelentül a Körösmezőnél betört ellenféllel szemben is történni.

A viszonyok e tekintetben a Kárpát-szorosoknál ugyanolyanok, mint egy folyó, vagy folyamátkelés forszírozásánál. A haditörténelem egész nagy birodalmában nincs példa rá, hogy a támadó felet egy ilyen barriere, szóval az akadályvonalban magában elhelyezett csapatok akadályozták volna meg szándékukban. Minden ilyen esetben a védelem csak úgy ért el eredményt, ha az ellenséges erő egy részét átengedte az akadályon s azután egy hátrább levő központi állásból teljes erővel a már átvonult ellenséges erőre támadt s azt visszavetette az akadályon.

Igy tett, hogy csak két kiemelkedő példát említsünk, Károly főherceg 1809. májusában az asperni ütközetben s Blücher marsall 1813-ban a Katzbach melletti ütközetben. Mindkét esetben a nagy hadvezérek nagy erővel támadták meg az ellenséges franciáknak a Dunán, illetve a Katzbachon már átkelt részét s így vívták ki fényes győzelmüket.

Nyugodjanak meg tehát gyorsan az ok nélkül zaklatott kedélyek. A hadsereg kormánya hozzáértő és kötelességtudó férfiakra van bízva. És épúgy, amint sikerült az Uzsoknál és Ökörmezőnél áttört oroszokat rövid küzdelem után a határon tulra vetni, úgy rövidesen meg lesz tisztítva Máramarosvármegye területe is a hivatlan vendégektől.

Cseh sebesültek köszönete. Az izraelita fiúiskolában ápolt sebesültek közül egy cseh gyalogezrednek több sebesült katonája ma elbucszott a kórházról, a tanteremből alakított 2. számú betegszobától, ahol sebük begyógyult. A sebesült cseh fiúk, akiket Elekre visznek, hogy ott teljesen kipihenjék, összeszedjék magukat, hálájuknak és ragaszkodásuknak akarnak kifejezést adni és arra kérték meg az Aradi Közlöny szerkesztőségét, hogy juttassuk el a nyilvánosság előtt is szívből jövő köszönetüket azoknak az orvosoknak és ápoló hölgyeknek, akik velük annyi szeretettel foglalkoztak: Kronstein drnak, Drechsler drnak, Csipkés Ernő honvédfőhadnagy feleségének, Szenes Margitnak és Licinek, Vázsonyi Lajosnének és Átucz Rózsának.

Az aradi háziezred a komarovi csatában.

— Egy tartalékos tiszt levele. — Az őrnagy hősi halála. — Aradiak a bosnyák hegyek között. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 3.

Két heti készülődés után sem tudják összeszedni magukat az oroszok, két héttel az utolsó nagy ütközetek után sincs a félelmetes északi őriás hadereje olyan állapotban, hogy fölléphessen új pozíciókban szilárdan álló seregeinkkel szemben. Ez a két hetes szünet a legjobb bizonyítéka annak, hogy a kraszniki, Lublin alatti, lemergi ütközetekben és az ezekkel összefüggő csatákban Komarovnál, Zamosc-nél, Grodeknél milyen rettentő veszteségeket okoztak hős csapataink az orosz tulerőnek. Már érkeznek orosz részről is a jelentések, hogy Lublinban ezer számra, elhelyezhetetlenül fekszenek az orosz sebesültek, akiket magyar fegyverek terítettek le és hogy valósággal kétségbeesett igyekezettel szállítja az orosz hadvezetés a pótlásokat a megtizedelt csapatokhoz.

A hősi harcokban, a malyeknek teljes történetét és bámulatos részleteit még nem ismerjük, a vitézek vitézei között harcoltak az aradi háziezred katonái. Őt kemény ütközetben verekedtek bátran, csodálatosan az aradi fiúk és az őt ütközet között ott volt a komarovi csata is, amelyben oroszlopokként küzdöttek csapataink.

A háziezred hősi tetteiről szól az az érdekes levél, amelyet szeptember 24-iki kelettel ma kapott Györössy Endre Acsev. tisztviselő, akinek fia tartalékos tiszti rangban végigharcolta az őt ütközetet.

Őt ütközetben harcolt az ezred.

— Mai napon vettem — írja — édesanyám szeptember 4-én keltezett levelét, amelyben az aradi örömnapot írja le. Most olyan helyzetben vagyok, hogy az oroszoknak egyhamar nem lesz kedve támadni és ezt az időt felhasználom a levelem megírására. Drága jó szüleimnek mindent szeretnék írni a háborúról, de mivel ezt a rémes és véres küzdelmet idén úgy sem lehet, tehát csak legközelebbiekét. Azóta már öt kemény ütközetben vettem részt mindig az első sorban. A mi századunk, illetve ezredünk különösen ki lett választva, aminek mindenkor gyönyörűen megfelelt.

A legelső nagy ütközetet Komarovnál vívtuk, ahol mi támadtunk. Véres küzdelem volt. Először az orosz tüzéség lött és srappel és gránát tüze jobbról-balról szedte az áldozatokat, de azért mintha semmi sem történné, vonultunk előre. Amikor közeledtünk, az orosz gyalogság kezdte a tüzelést, amire mi is válaszoltunk. A golyók sivatása leirhatatlan, vagy ha megközelítő hasonlattal akarnék élni, olyan, mint ha sok-sok apró madár sivatana el az ember feje felett és mellett. Először szegény Eitel kapitány kapott négy lövést, némsokára utána a főhadnagy is mintha rangsorban szedte volna a halál az áldozatokat, a tartalékos hadnagy megsebesülve esett el. Mi hárman, kadétok annak ellenére, hogy legelől voltunk, sértetlenül maradtunk. A jó Isten különös kegyelméből pedig embereim úgy hulltak, hogy borzalom rá gondolni azért az oroszok sikerült az nap visszasszorítani a köztük még sokkal nagyobb veszteséget elérni. Szél Aladár is az nap sebesült meg a kezén egy fegyvergolyótól. Amikor megszűnt az nap a lövöldözés a megmaradt tiszték és legények egymást kérdezték a szegény elesettek felől, meg lehetett állapítani azt, hogy aránylag kevés a halálos, ellenben sok a sebesült.

A következő ütközet erdőben történt, ebben kevesen estek el. A harmadik nagy ütközetet egy vasuti töltés ellen tettük, amelyben szintén nagyon sokan estek el, de különösen az oroszok részéről, mert sturmmal, szuronyrohammal végződött. Itt történt meg, hogy Gillhuber őrnagyunk nagyon előre ment és rohamban egy orosz srappel ketté hasította a szegény őrnagy fejét. Hősies őrnagyunk azonnal meghalt. Ezt az orosz csapatot azonban a debreceni fiúk bekerítették és egytől-egyet lemészárolták. A vasuti töltés tele volt halottakkal és sebesültekkel. A jó Isten itt megsegített, mert amikor a mi bataillonunk előre vonult — addig tartalékban volt — az oroszok már futásnak eredtek.

Egyelőre csak ennyit a háborúról. Ami engem illet: jó egészségnek, épségnek és élet-erőnek örvendek. Most táborozunk és kis sátramban írom e sorokat. Hogy vannak édes jó szüleim, akikre minden percemben, a nagy ütközetekben is éjjel-nappal gondolok.

Aradiak a bosnyák hegyek között.

Boszniából, amelynek fővárosa környékén a hatalmas hegyekben mindenfelé aradi katonák, aradi tiszték őrködnek, írja haza a Neuman-gyár volt tisztviselője, aki hadnagyi rangban szolgál, a következőket:

— Erős szolgálati elfoglaltságom, valamint itt le nem írható más okok miatt, nem igen irhattam eddig. Azonban ígéretemet beváltva most büszkeséggel tudatom, hogy a gyönyörű bosnyák várost övező exponált pontok és hegy-csúcsok hadseregünk erős támaszára magyar fiúkra vannak bízva.

E sziklás, meredek bosnyák hegyek legmagasabbikán — természetes 0 alatt 3 fokban fehér lepellel borított fenyvesek között még három jól ismert aradi tisztbajtársammal teljesítjük királyunk és hazánk iránti szent kötelességünket. Noha ily korán — szeptember 25. óta hó van — sem mi, sem legénységünk nem szokta meg a dermesztő széllel járó téli hidegeket, igaz büszkeséggel irhatom, hogy nincsen az a 23 éves tényleges katona, aki jobban és pontosabban teljesítene szolgálatát, mint a mi — legtöbbször aradi — öreg legényeink. Éjjel-nappal őrzáratok stb.

Jöjjön bármily viszontagság vagy bármely ellenség, utolsó emberünkig képesek vagyunk eskünknek helytállani. Mint soraimból kivehető, én elég jól vagyok, bárha kinézek szinte önkéntelenül is, már karácsonyünnepre gondolok. Hej pedig a naptár szerint ez még messze, igen messze van. No de az is eljön egyszer.

Ha ideje engedi, örvendeztessem meg pár sorával. Itt e hóval borított nagy hegy kicsiny odujában igen-igen jól fog esni nekünk. Az Aradi Közlönyt, bár késve, de naponta kapom.

A levélben annak íróján kívül még három aradi tartalékos tiszt küldi haza üdvözlését: egy aradi törvénytudós jegyző és két kereskedő.

„A főgimnázium III. b. osztályának.”

Az aradi főgimnázium egyik fiatal és szimpatikus tanára, aki a déli harctéren szolgál mint tartalékos hadnagy. Tanítványai szeretettel és ragaszkodással keresik föl a távolban is soraikkal tanárjukat, akinek egyik meghatóan szép levelét multkor közöltük. Most az aradi

főgimnázium III. b. osztálya kapott a tanártól tábori levelezőlapot, amelyet fölolvastak az osztályban.

— Kedves fiúk — írja diákjainak a katonatanár. — Nem így képzeltem el szeptembert. A vakációban már türelmetlenül vártam a beiratást, hogy napbarnított III. b.-istáimmal úgy találkozhassem. Isten másképp rendelkezett. A csata zajában is sokszor gondolok rátok. Eszembe jut mindegyik, kezdve a Terzin Palin, végig a legjobbig tí Povázsayig. Hirt nem hallok felöletek. Azt sem tudom, ki tette le a javítót, ki bukott meg. Most kétszerte nagyobb szorgalommal kell tanulnotok, hisz kevesebb a tanártok, kevesebb az óraszám. Tanuljatok örömmel arra gondolva, hogy magyar testvéreitek éjjel-nappal, a legnagyobb zivatárookban védik a határt, hogy ti nyugodtan tanulva, a haza derék polgárai lehessetek. Mindnyájatokat üdvözöl volt tanártok: N. E.

Napoleon szelleme az aradi spiritiszták szeánszán.

— A francia császár a világháborúról. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 3.

Aradon, a Borona-utca egyik tiszta kis házában, béke időben minden héten összejöttek azok a hívő emberek, akiknek szent meggyőződése, hogy ők a szellemekkel tudnak társalogni. Néhány évvel ezelőtt az Aradi Közlöny egyik munkatársa be tudott jutni a Borona-utcai kis házba akkor, amikor a szellemekkel való társalgás javában folyt. Munkatársunk erről a látogatásról — az aradi spiritiszta társaságban való vizitjéről — hosszabb tudósítást írt, amelyben élénk színekkel vázolta a szellemek csatáját.

Azóta ugyyszólván semmit se hallottunk erről a társaságról, amelynek tagjai között igen előkelő hölgyek is voltak annak idején. Most ismét tudomást kell venni erről az exkluzív kis csoportról, mely némi pihenés után újból megkezdte működését. A társaság egyik tagja a következő érdekességeket mondta el nekünk.

— A Borona-utcai helyiségünkben folyt szeánszokat a háboru miatt bizonytalan időre beszüntettük, mert az eszme hívei közül számosan bevonultak a zászlók alá. Ámde működésünk mégse szünetel teljesen. Akik itthon maradtunk és hitünk rendületlenül maradt, azok úgy átlag minden héten egyszer összejövünk egy-egy kitűnő médiumunk lakásán és áldozunk hitünknek, meggyőződésünknek. Most sűrűn foglalkozunk a ráncsnakadt nagy szerencsétlenséggel, a világháborúval. Legtöbb olyasmire határoztuk el magunkat, amely valamennyiünket meglepett. Egyik kitűnő médiumunknak, egy asztalosnak ötlete alapján elhatároztuk, hogy megszólaltatjuk I. Napoleon császár szellemét. Ez a mult hét péntekjén meg is történt. Napoleon szellemének megjelentetésére az asztalosmester vállalkozott, aki a nem mindennapi indítványt megtette. Ő ugyanis külső alakjában (forma és nem az arc tekintetében) hasonlít a franciák egykori császárához, a világhódító Napoleonhoz. A lelkében is van valami abból az erősből, abból a megalkuvást nem tűrő határozottságból, ami a nagy Napoleont jellemezte. Valamennyien igen izgatottan vártuk a szeánszot. De nem kaptuk meg azt, amit reméltünk. Napoleon szelleme megjelent ugyan, de csak rövid ideig időzött közöttünk. A pár pillanat alatt körülbelül ennyit mondott:

— Ennek a háborúnak el kellett jönni, mert az emberek Isten ellen sokat vétkeztek. A háboru véres talajából az emberiségnek egész új jövője fog kisarjadzani.

A színház és a színházi bizottság.

(Léve a szerkesztőségnek)

Arad, október 3.

Ma este, hosszú esztét után ismét fölálltunk az aradi színház kapui és mi, akik végignéztük a lelkes feloldító produktumokat és az önbizalmunkat megizmósító előadásokat, megelégedéssel állapíthattuk meg, hogy a jelenlévő közönség átérzi és megérti a színházi tevékenység intencióit. Az egyévtized óta Aradon működő lelkes színész-csapat ama tiszteletreméltó szándékát, hogy a mindennapi kenyerük megszerzése mellett hasznos és fontos szolgálatot tegyenek a nemzeti ügynek, úgy látom sokan lelkes szavakkal honorálják. A jó s az alkalmazkodó műsorral bíró színházra szükség van még a legválságosabb napokban is. A dal hatása csodás és a színpadról leáradó gyönyörű hazafias hangulat, a nemzeti erőt képviselő történelmi jelenetek szinte azt a fontos érzést ébresztik a csüggedőkben és kishitűekben is, hogy nincs hatalom, amely az évezredek magyar nemzet létét megtudná ingatni. Csüggedők, félénkek, nem bízik most is vannak, pedig a magyarság szent ügye sokkal jobban áll, mintsem ők hiszik. De még ha eredményeket érne is el határainkon az ellenség (aminthogy erre az eshetőségre komolyan számítani se lehet) még akkor se szabad volna elnémulni színpadjainkon a tárogató lelkekünk hurjait rezegtető édes hangjának, meleg szavának.

A minap olvastuk, hogy a Berlinben fekvő sebesült katonákat milyen módon szórakoztatják, lelkesítik. A kórházakat végigjárják a német főváros legjelesebb színészei, művésznői és dallal, szavalattal ocsépgtetnek balzsamot a erapneltől megcsontított harcosok testi és lelki sebére. Azt hiszem nem szégyen, ha a világ első nemzetétől, a némettől tanulunk és így elfogadjuk igazság gyanánt azt, hogy a bu és bánat leghatásosabb medicinája még a háborúban is a dal marad.

Fogadjuk tehát a szép célt szolgáló vállalkozást valamennyien jóakaratu megértéssel és tegyük lehetővé, hogy az aradi kis művész-csoport működése állandó maradjon. Ebben elő kell járni a színházi-bizottságnak, amely Aradon mindig vezetett a színházi támogatásban a amelynek tagjai — más vidéki városok bizottságaitól eltérően — nem a színésznőkkel való ismeretség szorosra fűzésében látták feladatukat, hanem átélve hivatásuk fontosságát, számos alkalommal siettek a színházi védelmére. Itt nem volt olyan botrány a színházi bizottság körül, mint Szegeden, és Aradon nem nehezítették meg a színházi tevékenységét különböző álszenteskedő jelszavakkal, mint például Szabalkán, vagy Pozsonyban. Éppen azért, mivel az évek folyamán számos példáját láttuk az aradi színházi-bizottság részéről a némesebb értelemben vett színházi bizottságnak, jogosan remélhetem, hogy szerény indítványom elfogadása ellen nem emelnek szót az érdekelt urak. Arra kérem ugyanis a színházi-bizottság tagjait, hogy a már többször megnyilvánult erkölcsi támogatáson kívül most némi anyagi áldozatkészséget is tanúsítsanak. Arról van szó, hogy azt az állandó szabadpályát, amelyben a bizottság tagjai fölülváltva teljesítik ellenőrző feladatukat, kivételesen váltásuk meg ebben a szezonban. A bizottságnak úgy tudom tizenhét tagja van, akik kivétel nélkül olyan anyagi helyzetben érzik magukat, hogy az egyébként most is rendelkezésre álló pályák árának rájuk eső részét meg tudják

biztosítani. Hiszem, hogy a színházi-bizottság tagjai megértik ennek a létnek jelentőségét; mert ezek nemcsak anyagi támogatásban részesítjük színészeink nehéz vállalkozását, hanem a bizottság multijához hű maradvány, buzdító példát ad az igazi műpártolásra.

A színházi bizottság egy tagja.

Haditudósítók a háborúról.

(Látogatás Iglóról a sajtóhadiszálláson.)

Az Iglón megjelenő „Szepesi Lapok“ érdekes interjú közöl a haditudósítókkal. Illetve nem is interjúk ezek, hanem vallomások, megfigyelések, impressziók arról a nagy-nagy küzdelemlről, ami most folyik. Sok érdekes kijelentés van — a sorok között. A haditudósítók megjegyzései itt következnek:

Wir alle haben jetzt nur einem Beruf: Unserem Vaterlande aus allen unseren Kräften zu dienen
Paul Busson, Neues Wiener Tagblatt.

Mi haditudósítók két fontos elemmel dolgozunk. — Ez a két elem: cenzura és törlés. Amit a cenzor veszedelmesnek tart, azt egyszerűen törli. Nos, ezt a működést, mintegy a mi derék hadseregünkhöz adressálva, — én az öreg Cato nyomán — így eszményitem: „Ceterum censeo, ambo gradum. Beogradum et Petrogradum, esse delendum...“
Dr. Fabinyi-Füzesséry István, a Budapest felelős szerkesztője és haditudósítója.

Non ho mai visto così poco del la guerra come da quando al Kriegspressequartier: quartiere di pacifisti!
Amaldo Fraccaroli, del Corriera della Sora.

(En még oly keveset, sohasem láttam a háborúból, mint azóta, hogy itt vagyok a hadisajtószálláson.)

„Kämpfen“ ist etwas Körperliches.

„Siegen“ heisst der Sterkere sein.

Nie vorher ist das „Wort“

Ohnmächtiger: gewesen.

Sigfried Geyer, Fremdenblatt.

A mai Európa erkölcsé eljutott odáig, hogy elitői a spártaikat, akik kitették a sziklára gyöngé, fejletlen gyermekeit. Ugyanakkor azonban felelősséget a modern technika minden ördöklő fegyverével, gondolkodás nélkül küldi saját legjobb fiait a háborúba egymás ellen. Dr. Gonda Henrik, a Magyar Hírlap és a Magyar Tudósító haditudósítója.

At ware — ikke at ware! had Hamleth den danske Prins, sagt. — Ikke at ware! — sieger jeg den danske Kriegskorrespondent K. u. k. Kriegspresse quartier.

Henry Hellsen, Berlingske Tidende, Copenhagen.

Das Schwert ist DOCH mächtiger, als die Feder!

Joseph Herrings, Berliner Lokalanzeiger.

September 1914... Der Monat, in dem die Kultur zu Herbst ging. Wann wird hier wieder Frühling werden? Ihr ist so kalt, so kalt...
Rudolf Kastner, „Rundschau“, Wien.

Bismarck hat einmal gesagt:

Wenn der Kaiser von Oesterreich ruft, wird geritten. — Wie wahr ist dieses Wort! Der Kaiser von Oesterreich hat gerufen, und alle, alle seine Völker reiten.

Ernst Klein, Zagreb.

„Numme nüd g'sprengt“ pflegt man in meiner Heimat zu sagen. „Numme nüd g'sprengt mögen die tapferen österreichischen und ungarischen Soldaten denken, — der Sieg wird ihnen schliesslich doch erbühen.“

Eugen Lenhoff, Bund, Bern.

Nicht wer viele Gedanken, sondern wer Eine Idee hat, wird ein grosser Mann; so hat ein grosser Ungar gesagt. Sollte der Spruch nicht auch für Völker und Staaten gelten, und sollte nicht jetzt

die Zeit sein, dass wir und unsere Nationen jenes Satzes eingedenk sein.

Franz Mach,

Fremdenblatt, Wien.

Amit írni szeretnék, úgy sem irhatom ide, nem írok hát semmit.

Magyar Lajos,

a Világ, Neues Pester Journal.

Seite an Seite kämpfen in diesen Kriege Deutschland und Oesterreich-Ungarn für Alles, was zu besitzen uns das Leben wert macht; für unsere Freiheit und für den ungestörten Frieden des heimischen Herdes. Vereint werden wir siegen, vereint uns des Sieges und seiner Früchte freuen als eine durch Not und Tod, durch Blut und Eisen festgeschmiedete Kulturgemeinschaft, Moritz Müller, Vossische Zeitung, Berlin.

Wenn die edlen Kräfte der Völker in Überkultur und Krämergeist versanken und Unkultur hereinzuberechnen und ihre schreckenvolle Herrschaft aufzurichten drohte, dann sandte das Schicksal immer wieder die Wiedergeburt aus dem Blute eines einzelnen Grossen oder aus dem Blute edler kraftvoller Nationen, die be rufen waren die Menschheit weiter zu führen, entgegen den grossen Zielen der Freiheitsideale.

Wir haben die grosse Zeit erlebt, da die Wiedergeburt der ganzen modernen Kulturwelt anhebt. Unsere Brüder kämpfen auf den europäischen Schlachtfeldern gegen Unkultur und Krämergeist, aus ihrem Heldenblute wird der Geist der Freiheit rein und gross widererstehen und dieses Jahrhundert beherrschen.

Wohl dem, der sich reinigt in diesem Blute und sich führen lässt vom Geiste der Freiheit.

Raimund Neunteufel, (Grazzer Tagespost, Reichsrath

Abgeordneter.)

Minthogy lapommal szerződéses viszonyban állok, minden ötletemet a Budapesti Hírlap számára kell tartogatnom. Payr Hugó, (Budapesti Hírlap.)

Durchhalten, heisst es jetzt bis zum Aussersten! Unermesslich wird der Lohn sein, nicht Erwerb mindervertiger Länder, wohl aber die Wiedergeburt unserer selbstbewussten Brüderlichkeit für alle Zeiten!
Freiherr Kurt von Reden (Frankfurter Zeitung.)

Die er Krieg ist die glänzendste Rechtfertigung Frauenemancipation. Der Krieg wäre nicht möglich, wenn die Frauen die Friedensarbeit der Männer nicht übernommen hätten. Roda Roda, (Neue Freie Presse)

Nem is olyan borzalmas mesterség ez a haditudósítás... — Lám: mi — pedig ugyancsak lelkesen igyekezünk feladatunkat teljesíteni — ráérünk eljönni öszutói kirándulásra a... aljára... Nem csoda, hiszen oroszlan erővel áll őrt vitéz hadseregünk a keleti határon. Schröder Béla, (Magyarország.)

Durch den Weltkrieg zum — Weltfrieden
Schultz, (Arbeiter Zeitung)

Nyári programom egyik kiemelkedő része volt régi vágyam megvalósítása: látni a... vidékét. Pihenni akartam valahol, ahol sok fenyő van a békes csend.

Most itt vagyok és gyönyörködöm a hóval borított csucokban, de nem békés csendben, — mint ahogyan azt óhajtottam. Simon Vilmos, (Pesti Hírlap.)

Schreiben soll ich etwas? Spaeter! Jetzt heisst es kämpfen und schweigen. Victor Spornoga, (Die Zeit, Wein.)

Die Enkel werden zu uns, den Zeitgenossen des Weltkrieges, in scheuer Bewunderung aufblicken, Daraus folgt dass wir alle die Pflicht haben, uns der grossen Zeit würdig zu zeigen, damit wir nicht dereinst vor unseren Kindern und Kindes-kindern erröten müssen. Moses Waldmann, (Wiener Sonn- und Montagszeitung Tagblatt, Lemberg.)

Német világ a Suwalki kormányzóságban.

— Orosz rombolás, német rend. — Utazás Hindenburg tábornok tartományában. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin, október 3.

Orosz betörés készül Suwalkiba.

Berlin. (Hivatalos.) Wolf-ügynökség jelentése. A nagyvezérkar közli. A nagy főhadiszállás jelenti október 2-án este 10 órakor: **A keleti harc-színtéren ugylátszik orosz erőknél a Nejemenen át Suwalki kormányzóság ellen való vonulása küszöbön áll.** (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Hindenburg országában.

A Berliner Tageblatt-nak Hindenburg tábornok hadseregéhez küldött haditudósítója érdekesen írja le a Suwalki kormányzóság német életét.

— Kellemes meglepetés volt — írja Lindenberg Pál — amikor egy nyolc órás autótúrán, melyet a hadseregőparancsnokság automobilján mindvégig orosz területen tettem meg, egy hidátjárónál fekete-fehér-piros színekre befestett korlátok ötlöttek szemembe. Látható figyelmeztetés ez a lakosság számára, hogy itt nincs mit markolnia többé az orosz dupla sas karmainak, hogy a **szuwalki kormányzóság — körülbelül olyan nagy, mint a szász királyság — német igazgatás alatt áll.** Termékeny ország, sok burgonyaültetvényvel a szeszgyártás céljainak, sok árpával, még több dus erdősséggel, amelyek észszerű gondozásról tanuskodnak. Sok folyó és kevés helység, szegényes lakossággal. Egy falu előtt katonáink kitömött lovat állítottak fel és egy szalmabúrára kozák uniformist és lándzsát raktak. A múlt emlékéül! A jövő képét pedig úgy festjük magunk elé, hogy a német sas oltalma alatt új, boldog hazát fog találni ezen a földön az a sok-sok ezer keletporoszországi lakos, akiknek mindene elpusztult.

— De hisz most a jelen vesz körül, a friss, a megragadó, a változó jelen. Von der Goltz vezérőrnagy, Belgium német katonai kormányzójának öccse, szeméi örömtől csillogtak, amikor tegnap reggel közölte velünk, milyen veszélyben volt Lyck városa, amelynek lakossága ma még ugyiszólván nem is tud arról s hogy igazán csak a mieink gyors, haláltmegvető eljárása mentette meg az ujonnan felvonult és ügyesnek ismert harmadik szibériai hadtestétől. A legmelegebb szavakkal emlékeztet meg a honvédség fényes szolgálatairól: „Otvenkét órai utazás után rohamlépésben azonnal az ütközetbe menni, a tüzéséget galoppban előreküldeni, keménynyaku, tulerőben levő és jól elrajtózott ellenség ellen, amelynek egy ezrede két-száz méternyire jutott hozzánk — ezt nem egy-könnyen csinálják utánunk!”

Igen, a honvédség, szövetségben más erővel, köztük a kis Lötzen vár derék helyőrségével, amely a veszélyes órában segítségre jött, ismét felújította régi dicsőségét. Az elmúlt napokban folytak le ezek a harcok. Augusztus 19-én az oroszok mint sáskahad, úgy özönlöttek el Lyck városát. Előbb hét, később tizenöt tekintélyes polgárt kezesként elfogtak és Oroszországba küldték, — máig sem tudai, mi lett velük. A város pénztárát mindjárt könnyebbé tették, elvéve onnan 52,000 márkát, a postától hatszázhetven márkát, (több pénz nem volt) és kivetettek hetvenötezer márka hadiadót, amelyet huszonnégy órán belül meg kellett fizetni és meg is fizettek, mert ellenkező esetben a hét kezet azonnal agyonlőtték volna. Szeptember közepe táján előnyomultak a mi csapataink, a következő éjszakán az oroszok kitakarodtak a városból és a közellévő sybbai erdőben helyezkedtek el, ahonnan hősiesség küzdelem után, amelyet az utolsó percben a vonattal megérkezett lötzeni segédcapataink döntöttek el, kiűztük az oroszokat. Az ellenség menekülésszerűen vonult vissza.

Utunk tegnap reggel keresztülvezetett a sybbai erdőn, ahol még világosan láthatók a küzdelem nyomai: kidőlt fák, gránát leverte ágak, gondos elszáncolások, kivájt üregek és néhány esendes sirhalom. Az oroszok visszavonulásának útját üszkös gerendák jelzik, csak kevés ház került ki vad pusztítási dühüket. Romokban hever a német határhelység, Prostken, amelynek városias jellegét mutatják csak az égnek meredező két-három emeletes tűzfalai.

A határon túl egyszerre más kép tárul szemünk elé. Mint varázsütésre, megszűnt a rombolás. De a sima, gondozott út helyett siralmas állapotban lévő országútra jutunk, a takaros, csinos községek helyett szegényes, piszkos, rendetlen helységek, faházakkal és sátrakkal. Körülvesz már az igazi Oroszország, Grajevóban is, ebben a tipikus mezővárosban. A pályaudvaron az oroszok harminc bombát helyeztek el, amelyeknek a mi csapataink bevonulásánál kellett volna felrobbanniuk. Ezt olyan ügyesen rendezték el, hogy egyetlen egy bomba se robbant fel s a mi utászaink könnyű szerrel eltávolították a veszedelmes jószágokat. Aztán hozzáfogtak a sok helyen elpusztított vasutvonalak helyreállításához, megváltoztatták a sínnek nyomtávolságát. Tudvalévő ugyanis, hogy az orosz sínek egy méter ötvennégy szélességűek s így a többi államok keskenyebb vágányhoz berendezett vonatai nem közlekedhetnek rajtuk.

Ezen úgy lehet segíteni, hogy vagy a kocsik tengelyét szélesítik, vagy a sínket szűkítik. Ez utóbbi eljárás egyszerűbb s ez is kétféleképp történhetik: vagy beljebb tolják az egyik sínvonalat, vagy meghagyják az eredeti sínket s közben még egy harmadikat raknak, a mi vonatainknak megfelelően. A három sín közlekedhetnek a mi vonataink s az oroszok is. A német vonatok, amelyek több mint harminc vagonból állanak, most már nyolc kilométernyire közlekednek orosz területen, telefon- és táviróvezetékeink pedig majdnem száz kilométernyi távolságban húzódnak el Oroszországon keresztül.

„Itt zsidók laknak.” „A zsidó tulajdont megvédik.” „Mi barátok vagyunk.” Ilyen és ehhez hasonló felirásokat látunk krétával a kis házikók ablakára írva Grajevóban. A lakók a kapuknál álltak, üdvözöltek minket, szívesen megadtak minden felvilágosítást, közöttük és katonaságunk között egész barátságos, szívélyes viszony fejlődött ki.

Grajevótól jó ut vezet Augustowón keresztül Suwalkiba. A vidék festői, szép, jómódu községek is vannak, ahol építő és tüzelőia terméssel foglalkozik a lakosság. Pihenő alatt katonáink tarkaszoknyájú parasztasszonyok körül csoportosulnak, akik burgonyát mérnek nekik és bezsebelik csengő díjukat. Egyes lovas patrouilleok velünk együtt tartanak az uton. Milyen csinos, derék legények s milyen vidáman énekelik nótáikat, a hazáról, a bajtársi szeretetről, a kis városokról, a leányokról, a szerelemről, a hűségről. Örök állnak a hidak mellett, amelyek legtöbbjét hiába próbálták meg felrobbantani az oroszok. „Rabolni, fosztogatni tudnak, de a robbantáshoz nem értenek ezek a gazfiékek” — mondják a mi utászaink. Posta-kocsik gördülnek tova, egy vöröskeresztes oszlop közeledik, az aranyos őszi nap meleg fényében itt, ellenséges meghódított földön a leg-

jobb jut érvényre a változékony és veszélyes, vonzó vitézi élet minden romantikája.

Egy órával később már Suwalkiban fogyasztjuk el a reggelinket, a székesegyház mellett, amelynek esillogó kupolái már messziről üdvözöltek. Szemben egy iskola van, vörös keresztet zászló jelzi, hogy itt helyezték el a mi kórházunkat. Félénk lépésű, komoly arcu fehérruhás ápolónők járnak ki-be. Sebesültek kinéznek az ablakon. Egyik parasztszékér a másik után vonul el előttünk, a lovakat német fuvaros hajtja s a kocsik megrakodva minden elképzelhetővel: gyapjutarok, kabátok, mázas edények, porcsillán, liszt és buza-zsákok, kenyér, gyümölcs, háztartási cikkek vannak felhalmozva rajtuk. A Németországból ellopott és itt nagy raktárakban elhelyezett jószágok most visszajutottak hozzánk, milyen hasznát vehetik majd Kelet-Poroszország lakói.

A huszonötezer lakosu főváros külseje hogy megváltozott. Ágyuink gördülnek az utcákon, lovassaink fekete-fehér zászlócskái lengenek a szélben, a gyalogságunk ott táborozik a székesegyház mellett lévő, őszi színekben pompázó városi kertben, amelynek cukorka, tézsa és süteményárusai jó üzleteket csinálnak. Csodálkozva, egymás között suttogva nézik a lakók, a katonaság mint vonul végig a városban — a dolgok változása oly gyorsan történt! És a németek egész másként viselkednek, mint ahogy várták, mint ahogy félték tőle, az eddig uralmon levők jóslásai után. Mindenkit felszólitottak, hogy meneküljön, mert a németek mindnyájukat agyonütnek, minden lakást kifosztanak. És ime, most olyan udvariasan jártak el ezek a németek, meglizettek mindent, ami kellett nekik, civilizáltak, egészen mások, mint a kozákok! Egyik bolt a másik után kinyitja ajtóit s a tulajdonosok nem bánják meg, fiatal lányok és asszonyok sétálgatnak és a gimnazisták, jelvényes sapkáiban, szívesen vállalkoznak szükség esetén a tolmács szerepére, az embernek nincs is az az érzése, mintha ellenséges városban lenne.

Az utcasarkokon a katonai parancsnokság hirdetményei, amelyek német, lengyel, orosz és héber nyelven adják a lakosság tudtára a franciák, belgák, angolok, oroszok veszteségeit, más plakátok az ideiglenes árakat szabják meg, ismét mások a kémkedőket fenyegetik halálbüntetéssel. Minden röviden, energikusan, de kimerítően. A kormányzóság és a város német igazgatása mindjárt tevékenyen és körültekintően lépett működésbe. A tüzoltók rendőrszolgálatot végeznek, a polgárokból is szerveztek ideiglenes polgárőrséget, a rubel árfolyamát egy márka negyven pfennigben hivatalosan megszüntették. Minden tulajdon kifizetése biztosítva van s a csapatokat utasították, hogy a lakosokat úgy tekintsék, mint barátait. Az eddigi polgármester úgy látszik nem tartozott a „barátok” közé. Tanuja voltam, amikor fogolyként szállította el a városházáról néhány katona, mert vonakodott aláírni azt a nyilatkozatot, hogy a német utasításokat követni fogja. Ebben a nyilatkozatban benne volt ez a passzus: „aki akármilyen módon közléseket tesz a német csapatok erejéről, tartózkodásáról, kémkedésben bűnös.”

— Ha holnap egy orosz kém jön és kikérdez engem a német csapatok felől, válaszolnom kell neki — mondta a polgármester.

Erre megragadták s most távol szeretett vutkijától, egy német várban talál majd elhelyezést.

Egykor majd tanuja lehet annak, hogy viselkedtek az oroszok nálunk s hogyan jártunk el mi velük. Mert alig jutottunk el utunkban megint a határhoz, szemünkbe tűntek újból a leirhatatlan vandalizmus borzalmas jelei.

Naptárhirdetőink

szíves figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni sziveskedjenek.

Neuman báróék üdülőháza sebesült katonáknak.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 3.

Két hosszú asztalnál harminckett ember jóízűen kanalazza a zöldes paszuly levest. Előttük friss, puha fehér kenyér, az ajtón már hozzák be a szirban uszó kelkáposzta főzeléket és hozzá a harminckett porcióra főtt húst. Tisztába öltözött urinó osztogatja hatalmas merítő kanállal a párolgó ételt és jó mélyen megmeríti benne a porciózó eszközt, hogy senkinek se legyen panasa. Nincs is, mert igazán istenkáromlónak kellene lennie, aki betéve a lábát a Neuman Testvérek-cég simándi-úti gyárában berendezett *Vöröskeresztes üdülőtelepre*, nem a legőszintébb dicsőret és elismerés hangján omlékeznék meg erről az intézményről, amelyet az egyesülettel egyetemben meleg szívű emberek teremtettek meg, tartanak fenn és olyan szeretettel és kegyelettel, hogy mogható. Hatalmas kiterjedésű, fákkal beültetett, szép tisztán tartott telek elején van az üdülő ház, amely nem is ház, hanem valóságos palota, olyan termék és berendezés nyujtanak gondtalan üdülést, a csatatéren megsebesült, az aradi kórházak valamelyikében a gyógyulás nagyobb felén átesett hős katonáknak.

Harminckett lakója van most ez isten áldott hajléknak. Magyarok, németek, románok, csehek, messze földéről és tájról összekerült férfiak töltik itt idejüket. Örökké felejthetetlen lesz az a 3-4 hét, amely megadatott nékiük, hogy nemes szívű aradi urak és hölgyek jóvoltából itt pihenjék ki a háboru fáradalmait és igralmait. Mint említettük, nagy termekben vannak a katonai vaságyak elhelyezve, de oly kényelemmel, hogy a levegő tiszta, mint a kristály. A termék hófehérre meszelt falán játszik a déli napsugár, azonban a falak fehérége mellett sem kell szégyenkeznie az ágyreműnek. Az uri jómódot és a kényelmet az ágyakra fektetett vattával bélelt török mintájú kasmír paplanok árulják el. Hatalmas konyha, minden jóval, a holnapra szánt pecsenyével is már felszerelt éléskamra, tágas mosdó helyiség, a Neptun-fürdőből kikerült felszereléssel, iroda helyiség állanak szolgálatára az üdülők szükségletének.

Hogy semmiben sem szenvednek hiányt, az magától értetődő, mert minden napos látogatják a Vöröskereszt fáradhatatlan elnöknője, *Vásárhelyi Janka*, báró *Urbán Ivánné*, báró *Urbán Péterné*, báró *Bánhidy Antalné*, báró *Neuman Alfrédné*, *Osernovits Diodorné*, *Rónay Dóra*, *Gutzjahr Mihályné*, *Mosóci Gáborné*, dr. *Jegessy Károlyné* és sok mások, akik olvasnivalóról, a lelket frissen tartó szórakoztatóról, de a hét több napján jó meleg vacsoráról is gondoskodnak. Ma este például *Gutzjahr Mihályné* küldött töpörtés, tejfölös turószuszát a hadiaknak.

Az üdülő katonák, akiknek lelkiismeretes orvos, barátja és az apja *Magyar Sámuel* dr. amíg a szép őszi idő tart, a szabadban töltik a napot, kényelmes karosszékben. Akiknek kedvük kerekedik, azok dolgoznak a telepen lévő bolgár rendszerű konyhakertben, amely minden jóval táplálja kiapadhatatlanul az üdülőházat. A rossz időjárás ellen védi a széles veranda azokat, akik nem kénytelenek a szobába menekülni a hűvös erdélyi szél elől.

Az ellátás, amelyről a Neuman bárói család bőkezűen gondoskodik, elsőrendű. Ma reggel például tejet, szalonnát és kenyeret reggeliztek az üdülőház lakói. Az ebéd rendkívül változatos és bőséges, mindenből elsőrendű kerül

az asztalra. Erdemes közölniegy heti étlapot a katonák sorsáért aggódókkal. Vasárnap: ebéd káposztaleves, csirkepaprikás galuskával. Este tészta. Hétfő: Sült juh hus tökfőzeléssel. Este a katonák kedvence generalmars. Kedd: marhahus leves, főtt hus tört burgonyával és paradicsom mártással. Este sajtos tészta. Szerda: hualeves, babfőzelék hussal. Este szilvás gombóc. Csütörtök: burgonyaleves, töltött káposzta. (Vacsora a báróéktól, mondja az étlap.) Péntek: Paradicsom leves, paprikáshus burgonyával. Vacsora kolbász salátával, vagy halpaprikás. Szombat: bableves, kelkáposzta juh hussal. Este (vacsora Gutzjahréktól, mondja az étlap.)

A bárói család azonban nem a távolból érdeklődik a gondoskodásuk alatt álló jótékony intézményről.

— Jönnek már a „cigaretta bárók” — mondják örömmel a katonák egymásnak — mikor feltűnik messziről Neuman Dániel báró fogatja, aki fiával *Károly* báróval szokta szorgalmasan felkeresni az „ő hósejt”, mint ahogy ő mondja. Odatul közéjük az öreg báró és miután két kézzel kiosztotta a cigarettát, hallgatja a harctérről hazatért vitézek elbeszéléseit. Vigasztalja, bátorítja őket. Ünneppnap az is, ha Neuman Adolf és Alfréd bárók vizitálnak a katonák közt, mert igazán ami szem száj ingere, az mind jut ezektől a nemesszívű főuraktól, akik minden szaj nélkül, csendben teremtették meg a jótékonyaságnak ezt a gyönyörű házat.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Vasárnap: Délután: *Piros bugyelláris*. Este: Mindnyájunknak el kell menni és ünnepi műsor.
Hétfő: Ugyanaz.
Kedd: Okt. 6. Diszlocadás. *Hadak utja*.
Szerda: *Takarodó*.
Csütörtök: *Katonadolog*.
Péntek: *Nemtudomka*.
Szombat: *Ferenc József* azt üzentő és *Akik itthon maradtak*.

* Kapanyítás a színházban. A színházi kritikamondásnak amugy sincsen nagy fontossága, aféle fölöslegessé váló sallanggá kezd lenni a moderna újságírásban, most azonban a háborus napokban egyáltalán nincs mondani valója a kritikának. A színházban konzervatív osztozás alapján a társulat tagjai rendeznek előadásokat, nem művészi célokkal, hanem azért, hogy megéljenek és a nézőtőren katonák tarkítják a közönség sorait, katonák, akik szívesen lelkesülnek egy-két hazalias mondáson, nótán, indulón. Így volt ez ma az aradi színház kapanyító estéjén is, amelynek ünnepélyes bevezetést adtak *Janovits Jenő* dr. kolozsvári színházigazgató megnyitó, lelkesítő szavai. Két néma kép után a Mindnyájunknak el kell menni című alkalmi színjátékot játszották el a társulat tagjai. Az előadásról nincs különösebb mondanivalónk. A nézőtőren megtöltő közönség sokat tapsolt, lelkesedett. Az előadást holnap és hétfőn megismételik.

* Az Aradi Színházi Élet első száma változatos, élénk tartalommal jelent meg. Színházi és művészeti eseményeken kívül közli az elesett aradi katonatisztek arokképcsoportját. A 33-ik gyalogezred hősi halált halt tisztjeinek, *Gillhuber Szilvió* és *Winkler Rudolf* őrnagyoknak, *Malmarits Ignác* és *Weintz Rudolf* főhadnagyoknak fényképei láthatók az Aradi Színházi Élet első számában, amely általános feltűnést keltett nivós tartalmával. A *Bruckner* Lajos szerkesztésében megjelenő, csinos kiállítású képes hetilap kapható minden könyvkereskedésben és trafikban. Előfizetési ára negyedévre 3 korona. Telefonszám 853. 5217

* A Hadsereg, *Hohs Aladár* szerkesztésében megjelenő képes folyóirat tizedik évfolyamát jubilálja ezidén és ebből az alkalomból előfizetőinek díszes kiállítású képes évkönyvet ad ajándékba. Az évkönyv — amelyet ezután minden év végén megkapnak a kitűnően szerkesztett folyóirat előfizetői — rendkívül nivós tartalmából kiemelkedik *József főherceg*, *Burján István báró* miniszter, *Baltazár Dzsós* debreceni püspök cikke és az a felette gazdag képsorozat, amely a Habsburg-család tagjait mutatja be. Értékes cikkeket irtak az évkönyv számára *Tóth Sándor* őrnagy, *Podmanický Gyula* báró, *Vlassics Gyula*, *Dormándy Géza* vezérkari százados és még többen. Különösen érdeklődésre tarthat számot az utóbbinak az idegen államok haderejét ismertető cikke, amelyet a háboru tesz aktuálissá. A Hadsereg évkönyvét három koronás boltiárban is meg lehet szerezni.

* Október 6 a színházban. Mint minden évben ez idén is megünnepli a színház a vértanúk emlékét, a diszlocadás kedden lesz. Az egész társulat részvételével színre kerül egy *prologus számos néma képekkel*, ezt követi — *Hadak utja* történelmi színmű. *Takarodó* a porosz katonai életből írott színmű kerül színdán színre, a főbb szerepekben *Heppesné*, *Szendrey*, *Járay*, *Kiss Miklós*, *Győző*, *Várnay*, *Delly*, *Zempléni*, *Virág* stb.

* Háborus felvételek az Apolló színház vasárnapi műsorán. Olyan most az Apolló színház, mint egy élő illusztrált lap. Az aktuális háborus felvételek egész sorozata vonul el a szemünk előtt s csak azt sajnáljuk, hogy a lebilincselő, érdekes képek hamarosan eltűnnek előlünk s nem nézhetjük azokat órákon keresztül. Minden egyes felvétel közel evik az érdeklődésünkhöz, hiszen azokat az eseményeket öleli föl eredeti felvételekben, amelyekről annyit olvassunk a napilapokban s amelyek felkorbácsolják minden kíváncsiságunkat. Ki nem nézné meg szívesen Keletporoszországot, ahol Hindenburg tábornok megverte az oroszokat? Érdeklődésünket bőségesen kielégíti az Apolló új háborus sorozat, amely a háborunak sok-sok érdekes mozzanatából van összeállítva. A közönség úgy tegnap, mint ma, lelkes óvációval fogadta az új háborus felvételeket, amelyeket vasárnap mutat be utoljára az Apolló új műsor korában. A vasárnapi új műsoron egy csodás dráma is szerepel.

* A titkos akta. (Szenzációs sláger az Urániában.) Egy minden izében kiválóan felépített kémkedési drámát mutat be a színház. A hatalmas miniszter egy fontos iratot rejt fiókjában, mely a haza sorsát van hivatva javítani. Ennek a fontos okiratnak a megszerzésére vállalkozik egy kalandor, akinek már már sikerül is a rablás, de ekkor a miniszter nejtőnek megjelenése megakadályozza terve keresztülvételében.

* Hiteles harctéri felvételek az Urániában. Az Uránia színház nagy áldozatok árán megszerelte a hadügyminisztériumtól, annak irattára részére készült hiteles harctéri felvételeket. Ezen felvételek második sorozata a déli harctéren van felvéve és bemutatja az oltan lefolyt háborus készülődéseket és ütközeteket, a szanitőök és a pionérok munkáját az ütközet előtt és közben. A filmek kizárólag az Uránia színházban láthatók és hitelességükhöz semmi kétség nem fér, amint ez hitesítésükből is kitűnik.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 307
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — — — — 151
Nyomda	— — — — — 151

„Lengyelországban lesz a világ legnagyobb csatája.”

Megváltozott az orosz haditerv? — A máramarosi harcok.

— Hivatalos távirati tudósítás.

Budapest—Bécs, október 3.

A háboru hatvankettedik napját írjuk s az összes hadszíntereken jelentős események állanak küszöbön. A helyzet értékmérője, hogy úgy mi, mint szövetségeseink offenzívában vagyunk az egész vonalon.

Az északi hadszíntéren ma a keleti tengeren fekvő Libau kikötőtől Bukovináig több kisebb frontra tagozódó ezer kilométernél is hosszabb, egyetlen befelé hajló arcvonalat alkot. A bukovinai szárnyon kisebb orosz erők által megkísérelt kárpáti betörés kudarcát és jelentéktelenségét mi sem domborítja ki inkább, mint az a körülmény, hogy ma már Ung és Bereg területén egyetlen orosz sincs. Ez a tény azért érdemel különösebb hangsúlyozást, mert közönségünk előtt nyilvánvalóvá kell, hogy tegye: mennyire helyes volt a hadvezetés rendelkezése, amikor nem az átfekintethetetlen és sűrű erdővel borított hegyhátságokat szállotta meg csapatainkkal, hanem bevárta, míg a benyomuló orosz erők a völgytorkolatokból kiérve, felfejlődni akarnak s így eközben annál könnyebben és annál eredményesebben vehetők vissza.

A Visztula mindkét partján már napok óta konstatalható az orosz seregtörek viszávonása. Ezzel egyidejűen ugyanaz irányban megkezdődtek a szövetséges magyar-osztrák és német hadsereg új operációit bevezető mozdulatok. Az oroszok visszahúzódásából tévedés volna azt következtetni, hogy talán harc nélkül akarják feladni eddigi pozíciójukat. Sokkal valószínűbb, hogy az orosz hadvezetés az immár hadseregének ezen frontjára kedvezőtlenül alakult helyzetből oly terepszakaszba hajtott visszamenni, hol kevésbé hátrányos körülmények között veheti fel a harcot. Nem lehetetlen azonban s az orosz hadügyminiszter kijelentéséből arra is lehet következtetni, hogy miután Hindenburg hadseregének egy része hatásosan lövi az Osoviec körüli erőseket és a sziléziai fronton az oroszok jelentős csapaterősítéseket észleltek, régi terükhöz nyulnak vissza és hogy a döntést kihúzzák, szándékuk egyre tovább húzódni.

Alig hihető, hogy e terveket simán hajtassák végre.

Döntő ütközet készül Lengyelországban.

Rotterdam: (Cenzurálva.) A Times szeptemberi levelezője jelenti, hogy Lengyelországban döntő események előestéje előtt vagyunk. Sumski ezredes katonai szakértő véleménye szerint ez a csata a világ legnagyobb csatája lesz. A németek szándéka ugyanis az oroszokat megkötni, Galiciát kiüríteni, vagy döntő ütközetet kérészakolni. Oroszország igyekezni fog őt e szándékaiban akadályozni. A németek — így jelenti tudósítónk, — nagy harci kedvet mutatnak. Az a körülmény, hogy Osovietzel ostromolják, amely pedig a front egészen kivüleső szárnyán fekszik, azt a bizakodásukat árulja el, hogy a nagy csatában győzni fognak. Minden esetre a hatalmas német-terv kivitele előtt állunk.

Seregeink összpontosítása támasra.

Sajtóhadiszállás. (Cenzurálva.)

A német szövetséges hadsereggel együtt operáló északi főhaderők sok

kal reményteljesebb pozícióban várja a közeli napok jelentőségteljes eseményeit.

Seregeink koncentrációja nem az egész fronton defenzív jellegű. Egyes pontokon támadásaink sikerrel jártak.

Megfordul a „gőzhenger.”

Bécs. (Cenzurálva.) A Neues Wiener Tagblatt északi harctéri tudósítója a következőket írja lapjának:

Frigyes főherceg hadparancsa az immár két hónap óta tartó európai háboru multját és jövőjét rövid és súlyos szavakba foglalja össze, egyúttal pedig jelentős dokumentum Ausztria-Magyarország és a német birodalom abszolút egységének. A hadseregpáncos rámutat a galíciai orosz offenzíva összeomlására és egyben jelzi, hogy rövid idő múlva új harcok kezdődnek, ezúttal a német sereg részeivel egy sorban. Az orosz hadjárat első része a kölcsönös erők kiegyenlítésével végződött. Fegyvereink az oroszok felett a már szinte elért győzelmet nem tudták teljesen kivívni, mert az utolsó órában az oroszok rengeteg számú friss csapatokat állítottak sorba, amelyek ellen nem lehetett semmit sem csinálni. A már régebbi keletű orosz túlerő az osztrák-magyar hadsereg minden rendelkezésére álló tartalékját a harctérre szolgáltatta. Az osztrák-magyar csapatok teljes rendben elfoglalták az új csoportosulásra kijelölt helyeket, amiben az oroszok már őket egyáltalában nem tudták zavarni. Az oroszok rettenetesen kivoltak merülve és képtelenek voltak utánuk vonulni. Szárnymanőverük sztratégiai sikerét nem tudták taktikailag kihasználni, dacára számos friss csapatoknak. A következő két hét nyugodtan telt el. Az oroszok nem támadtak, csak lassan követtek benünket új állásaink felé.

A mieink az oroszok elszigetelt előretöréseit véresen visszaverték s azután sáncokba ásták magukat. Nemcsak a katona, hanem a laikus is láthatja ezekből, hogy a döntés nem történt meg és az oroszok a döntést még akkor sem keresték, — új támadásokkal — amikor megtudták, hogy a sáncokból német seregrészek közelednek, kiegyenlíteni a sáncok rikitó aránytalanságát. Ekkor még mindig idő lett volna arra, hogy teljes erővel megtámad-

Kiürítettük Máramarosszigetet.

BUDAPEST. (Hivatalos.) A Bud. Tud. illetékes helyről ma este a következő közleményt kapta: Az egyedüli orosz hadoszlop, amely még az ország területén van, a Körösmezőnél betört orosz csapat, mely még a mai napon is csak kisebb hátrvédelmi osztággal találta szemközt magát. Miután ezen legercentrikusabb vonalra az utban levő erősítések csak most érkeznek meg, a mi védelmi csapataink ennél fogva Hosszmezőig kellett, hogy visszavonuljanak, ahol a részben megérkezett, részben közeledő segédszerepekkel együtt előreláthatólag véget vetnek ezen epizódnak is. Csapataink Hosszmezőre való visszavonulása folytán Máramarosszigetet ideiglenesen kikeltt üritenünk és a vármegye közigazgatása Huszton folytatja rendes működését mindaddig, amíg az oroszok visszavonulása után ismét Máramarosszigetre mehet vissza. A többi Kárpáti szorosokban csapataink mindenhol győzelmesen nyomulnak előre. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Ellenséges betörés esetére utasítva vannak a hatóságok, hogy azonnal helyezték biztonságba hivatalukat és okmánytárukat. Ezért a máramarosszigeti főispánságot, a vármegyei hivatalokat, a máramarosszigeti városházát, továbbá a királyi törvényszék, a telekkönyv és a pénzügyigazgatóság hivatalait ideiglenesen Husztra helyezték át. A közigazgatási hatóságok az egész megyében talpon vannak, hogy a lakosság semminemű veszélynek vagy károsodásnak ne legyen kitéve. Pancsován is megtették ezt a hatóságok és másnap, hogy a szerbeket kivertük, visszatértek székhelyeikre.

ják seregünket. A kedvező órát az oroszok nem használták föl, mert nem tudták felhasználni. Most tűnt ki az oroszok stratégiai számításának nagy hibája. Azt remélték, hogy Ausztria-Magyarország hadseregét az ismert gőzhengerrel néhány hét alatt megfojtják, hogy azután Németország ellen vonulhassanak. Most azonban egész megfordítva történik minden. A gőzhenger megakadt és a német csapatok vonulnak ide. Itt találják Ausztria-Magyarország legyőzetlen, teljesen kiegészített, jól kiegészített, harcra kész csapatait. Sajnos, a jelenlegi hadi helyzetről nem szabad semmit sem mondanom, pedig nagyon érdekes. (M. T. I.)

Kiürítik az oroszok Galiciát.

Krakó: (Cenzurálva.) Pétervári jelentések szerint, az orosz hadügyminiszter úgy nyilatkozott, hogy Oroszország az osztrák-magyar hadsereget oldalt fogja hagyni és minden erejét Németország ellen vti. Eredetileg Oroszországnak az volt a szándéka, hogy majd csak az osztrák-magyar hadsereg megsemmisülése után tör rá Németországra.

Előremegy a sajtóhadiszállás.

A Budapesti Tudósító ma délelőtt a főhadiszállásról a következő hivatalos táviratot kapta:

A sajtóhadiszállás több csoportban megkezdte az előremenetelt, hogy a tűzvonal előtt lefolyó események szemtanúja lehessen.

Az oroszok Lembergben.

Krakó. (Cenzurálva.) Egy kiváló személyiségnek sikerült Lembergbe idejönnie és a lengyel helyzetről a következőket mondotta: A galícia főköormányzó, Bobrinszky György grófot, a hírhedt Bobrinszky gróf rokonát nevezte ki. A főköormányzó a lengyel helytartóság épületében székel. A város nyugalmaért tizenhat tusz kezeskedik. Tuszokul négy lengyel, négy zsidó, négy ukránait és négy ruszsofilit neveztek ki. A lengyel tuszok között van Sterlovic képviselő is. A tuszok szabadon járhatnak a városban, miután becsületszavukat adták, hogy a várost nem hagyják el. Az aprópénz hiánya miatt a városi hatóság egykoronás bonokat adott ki. A rubelt három korona harminc fillér értékben kell elfogadni. Utólag megállapították, hogy Eologius metropolita már augusztus 31-én Lembergben volt és istentiszteletet tartott. Galícia megszállott részeiben az orthodox vallást jelentették ki uralkodó vallásnak. (Bud. Tud.)

Ungban, Beregben nincs már orosz katoná.

Szatmár. (Cenzurálva.) Biztos forrásból jelentik, hogy Ungból már három nappal ezelőtt kizakozott az utolsó orosz katoná is. A határmenti falvakba visszatért a lakosság. Az uzsoki szorost nagyobb haderőnk őrzi. Bereg megyében is megszűnt az orosz invázió, miután csapataink a Latorca mentén vívott ütközetben teljes győzelmet arattak a betolakodott oroszokon. Buttkay Ferenc beregi főispán ki-

hirdette a vármegyében, hogy Beregből egészen kizavartuk az oroszokat. Magyarország földjén egyedül Máramaros megyében folyik még a harc a szorosokon átjött oroszokkal. Tegnapelőtt csatát nyertünk ellenük Ökörmezőnél s az ellenségnek ez a csoportja megkezdte a visszavonulást a határon. Körösmezőnél még áll a harc. Nagy csapatösszevonások történtek Máramarossziget körül, amelyek offenzívája a legrövidebb idő alatt meg fogja tisztítani Máramarost is az ellenségtől.

Messze előre haladt offenzívánk Szerbiában.

— Pasics beismeri a bukást. — Bulgária átlépni készül a határt. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin—Szófia, október 3.

Beismeri a szerb főhadiszállás a válságot.

Berlin. (Táviroda, cenzurálva.) A Tagespost katonai munkatársa kijelenti, hogy Szerbiában az osztrák-magyar seregek offenzívája, amely sztratégiai és taktikai okokból munició kiegészítése miatt kissé pihent, messze előre haladt és a csapatok helyzete igen kitűnő s már a legközelebbi órák a legjobb híreket hozzák.

Szófia. (Táviroda, cenzurálva.) Az „Utro” című lap Pasics egy táviratát közli, amelyet Balugsich athéni szerb követhez intézett. Pasics elmondja, főhadiszállás közli vele, hogy a szerb hadsereg helyzete napról-napra válságosabb lesz.

Ujabb hírek Szerbia pomlásáról.

Bukarest. (Cenzurálva.) A legutóbbi harcokban hatvan szerb tiszt esett el s mintegy kétszáz sebesült meg. Eddig a sebesülteket Nisbe szállították, azonban Nis már annyira tömve van sebesültekkel, hogy az újonnan érkezetteket teljességgel lehetetlen elhelyezni. Tegnap két vonat érkezett sebesültekkel. Mindenik vonat husz-husz vagonból állott. A két vonatot Nisből Úszkúbbe irányították. Már Úszkúbben is több ezer sebesült van, akiknek ápolása és ellátása a legnagyobb nehézségekbe ütközik. Nincs orvos, nincs kötszer és nincs gyógyszer. Katonai szakértők véleménye szerint Szerbiának egyáltalában nincs már tartalékerege sem.

Német színművész a szerbek betöréséről.

Berlin. (Cenzurálva.) Röttmann Sándor ismert színész, aki legutóbb a berlini Lessing-theater tagja volt és mint osztrák-magyar tartalékos tiszt a szerb határon küzdött, levelet írt kollegájának, Klein-Rhodennek Berlinbe. A levél, amelyet a Lokalanzeiger közöl, így szól:

Karlóca. Ma ismét visszatértünk Karlócára, miután végeztünk a szerbekkel. Két zászlóaljunk és még két gyalogezred Mitrovica—Irek—Mjoidék közt visszavert egy sokkal nagyobb számú ellenséget. A szerbeket nem tekinthetjük másnak, mint rablóbandának, amelyet ki kell irtani. Benyomásaim, melyeket a háboruban szerzettem, örekké emlékezetesek maradnak. Mitrovicánál beengedtük a Szerémségbe a szerbeket. Az egész Timok-divízió átjött a Száván, mintegy tizenkétezer ember. Ekkor aztán kö-

rülfoztuk őket, ötezet elfogtunk belőlük, a többi pedig beleszorítottuk a Szávába, amelynek vize órákig vérvörös volt. Sebesülteink 90 százaléka srapszelektől szenvedett, mert a szerbek tüzésége kitűnő, ellenben puskájuk rossz. A mi katonáink magyarok, horvátok, csehek egyaránt jókedvűek és úgy dolgoznak, mintha csak manőveren lennének. Zimonyban nagyon rövid ideig voltak a szerbek az urak. Katonabandával vonultak be és az ágyuk muzsikája kergette őket vissza óriás veszteséggel. Azt mondják, hogy az éhség kényszerítette őket a balul sikerült offenzívára.

Szeptember 27-ikére virradó reggel újabb betörést kíséreltek meg a szerbek Zimonyba. A szerbek újabb átjutása Belgrádból Zimonyba úgy történt, hogy a még első betörés alkalmával elrabolt zimonyi deszkákból és pillérfákból provizórikusan kijavították a volt vasúti összekötőhidat. Ennek a hídnek a szerb földre érő vége ép úgy, mint a magyar földre érő első, illetőleg utolsó pillérje előbb a szerbek, — s mint ismeretes, — utóbb a mi részünkről is felrobbantott. A szerbeknek ez a látogatása sokkal rövidebb lejárata volt, mint az első vizit, mert már hétfőn este a Balajnica felől előretolt szerb sorkatonákból álló csapatok súlyos vereséget szenvedtek s fejvesztetten menekültek a Száva partjára. Ott a Zimonytól jobbra eső Bezámia-földön sáncolták el magukat, ahol azután bevárták a tulerőben feljűk haladó csapatainkat. Mindjárt az első összeköttetés alkalmával számos halottja és nagyon sok sebesülte maradt a szerbeknek, míg a mi részünkről leghatározottabban lényegtelen sebesülések történtek csupán. A teljes kiverés szerdán következett be s a szerb katonák a Cigányssiget felé menekülve, sietve hagyták el a magyar földet, amely eddig csak veszedelmet hozott számunkra.

Bulgária lázasan készül a szerbek megtámadására.

Szófia. (Táviroda cenzurálva.) „Narodna Prava” című kormánylap cikket közöl „Közledik a vég” címmel, amelyben a következőket írja: „A háboru elején felkészülve kellett lennünk, a háboru végén háromszorosan felkészülve kell lennünk.” A „Politika” írja: A sereg lázas türelmetlenséggel várja a parancsot, hogy átlépje a határt. A szerbek Esszad pasával megnyerni akarják a mohamedán albánokat, de hiába.”

Bezárják a vész hírek terjesztőit.

— Tizenöt napi elzárás és kétszáz korona pénzbüntetés. —

— Hivatalos táv. tud. —

Budapest, október 3.

A Bud. Tud. Jelenti: Hadseregünk északon és délen győzelmes csatákban szerez becsületet fegyvereinknek. Minden okunk megvan arra, hogy a legjobb reménységgel nézzünk a döntő küzdelmek elé. De akadnak itthon olyanok, akik tájékozatlanságból vagy épen nagykézpüsködésből vész híreket koholnak és terjesztenek. Ezek a hírek szájról-szájra jára még kibővülnek fantázia-szülte ijesztő részletekkel. Az ilyen mende-mondáknak semmi pozitív alapjuk nincs és azokat a higgadtan gondolkodók le tudják szállítani értékükre. De vannak oly hiszékeny emberek is, akik hitelt adnak a rémhíreknek, ezek körében nyugtalanságot keltenek a kósza híresztelések. Mivel a mai súlyos napokban a hazafias kötelesség azt parancsolja, hogy az állam minden polgára a fegyvereinkbe vetett teljesen jogos bizalommal, lelkesedéssel várja a fejleményeket, a köznyugalom fenntartása megköveteli, hogy a legnagyobb eréllyel járjanak el az álhírek gyártóival és terjesztőivel szemben. Evégből Sándor János belügyminiszter 92075—1914. csn. szám alatt kiadott rendeletével az álhírek koholását és terjesztését kihágásnak minősíti.

Aki ezután vész híreket kohol, vagy terjeszt, azt a rendőri büntető bíróság tizenöt napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fogja büntetni. Ez a mai viszonyok között igazán szükséges és üdvös rendelet a következőképen hangzik:

„Mind sürűbben érkezik a panasz a hadviseléssel kapcsolatos oly riasztó hírek koholása és terjesztése miatt, amelyek alkalmasak arra, hogy a nagyközönség körében nyugtalanságot és oknélküli aggodalmat támasszanak. Minden komoly ember elismerni kénytelen, hogy az ily álhírek koholása és terjesztése a közrendet és köznyugalmat, amelynek fenntartása és előmozdítása épen ilyen súlyos időben kétszeres kötelesség, nagymértékben veszélyezteteti. Ez okból ily álhírek korportálását és terjesztését szigorúan megtiltom és a tilalom megszegését az 1879. XL. tc. 1. § a alapján kihágássá nyilvánítom. Eanálfogva az, aki a hadviseléssel kapcsolatban:

1. vész hírt kohol vagy valótlan vész hírt terjeszt, vagy

2. valakinek megsebesülését vagy az ellenség fogságába jutását állítja, vagy híreszteli, a nélkül, hogy az adat valóságáról hivatalos közlésből, vagy kétséget kizáró más módon meggyőződött volna, vagy

3. egyéb oly hírt kohol, vagy olyan álhírt terjeszt, a mely alkalmas arra, hogy a lakosság körében félelmet vagy ijedelmet keltsen, kihágás miatt tizenöt napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel kell büntetni.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóság mint rendőri büntető bíróság, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a budapesti államrendőrség hatáskörébe tartozik. (Közli a miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Kudarccal végződött az újabb francia offenzíva.

Tisza István gróf a harctéri eseményekről. — Lefegyverzi Hollandia a belga sereget. — Antwerpen elestét várják. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin—Bécs, október 3.

Morabé őrnagy, a *Berliner Tagblatt* katonai szakértője a lap legutóbbi számában „*Wem winkt der Sieg?*” (Ki felé int a győzelem?) címmel a következőket ismerteti a harctéri helyzetet:

Az Oise és az Argonnes közötti küzdelem immár harmincadik napja tart. Ezzel a harc már tetőpontját túlhaladta. Ami ott még következni fog, amikor seregeink másodszer fogják Páris ellen vonulni a Középfraanciaország földjére lépnek, az már nem hátríthatja el Franciaország végétét. Elhagyatva az angol segítőeregek maradékjától a nép saját magát fogja összetörni polgárháboruban a ez az állapot lesz a béke záloga. Lehet és kell, hogy higgyünk fegyvereinknek a döntő küzdelemben való győzelmében, mert mi ismerjük erőnket.

Most pedig foglalkozzunk a másik eshetőséggel, amelyben ugyan nem hiszünk, amelyet azonban az ide-oda hajló harc lelkiismeretes megfigyelőjének mégis mérlegelni kell. Mit nyernek a szövetségesek, ha seregünk jobb szárnyát mégis sikerülne nekik a belga határig visszahozni? Semmi mást, mint egy időleges sikert, amely az angol-francia győzelmi dicsőség végének kezdete lenne. Az operációk sarkpontja a Verdun-Toul vonal. Ellenállóképessége már csak napokig tarthat. Minél inkább hatolnak előre szövetséges ellenségeink a belga határ irányában, annál inkább távolodnak az ország legutolsó nagy erődítményétől, Páristól. Mindig szorosabb lesz visszavonulási vonaluk, amelyre lépniük kell, amint a mi lotharingiai seregünk szélesen és akadálytalanul özönölhet nyugat felé.

Csak abban az egy esetben, ha az egész széles és hosszú fronton sikerülne az okos Joffre merész terve, ha számítása a német kimerültséggel nem nyugodna hamis alapon, csak akkor lenne eredménye a generalissimusz támadó elhatározásának. Csak hogy most egyik előnyomulás a másik után folyik szét, mint az eső a homokban, s nyoma sem marad, csak a céltalanul feláldozottak hullái.

Visszavert francia támadások.

Berlin, szeptember 3. A nagyvezérkar közli: A nagy főhadiszállás jelentésként október 2-án este 10 órakor:

Hadseregünk nyugati szárnya a franciák sméltelt áttörési kísérletét elhárította.

Royetól délre a franciák állásaikból ki vannak űzve.

A harcvonal közepén a helyzet változatlan maradt.

Az Argonnesekben előrehaladó csapataink jelentékenyen dél felé való előnyomulásukban lényeges előnyöket vívtak ki.

A Maastól keletre a franciák Toulból erélyes támadásokat intéztek ellentünk, amelyeket, súlyos veszteségeket okozva nekik, visszavertük.

Antwerpen előtt Wawre, St. Catherina erődöt és Doroweldt redoutot a térközművekkel együtt tegnap délután rohammal bevettük. Wadhenn erőd körül van zárva. Termonda, nyugatra kitölt fontos erőd birtokunkban van.

Lázás harc Antwerpennél.

Berlin. (Táviróda, cenzurálva.) Tudósítók jelentéséből kitűnik, hogy lázas harc folyik Antwerpen és Verdun elestéért. Holland kormány határintézkedéseket tett, melyekből kitűnik, előre látják, hogy elvágott belga csapatok lefegyverzésére lesz szükség.

Berlin: (Táviróda, cenzurálva.) Belga tisztok kijelentik, hogy Antwerpen kapituláció előtt áll. A németek se számítanak hosszú ostromra.

Francia hivatalos jelentés.

Páris: (Rómán át.) A francia főhadiszállás jelentésként: A németek offenzívája Antwerpen ellen nagy erővel megkezdődött. Miután a várakat belga és orosz csapatok (?) védelmezik, minden remény meg van a szövetséges csapatok vezéréiben. (Pol. Hir.)

Tisza István gróf a franciák utolsó erőfeszítéséről.

RÓMA: (Táviróda, cenzurálva.) *Matino* című lap interjú közöl Tisza István gróffal, aki a marnei csatát a franciák utolsó erőfeszítésének mondja német ellenállhatatlan előretöréssel szemben. Az osztrák-magyar sereg is nemsokára életjelt fog adni magáról. Az angol flottát illetőleg Tisza István gróf kijelenti, hogy az angol hajók nagyobb tonnatartalmúak nem fogják legyűrni a német hajók nagyobb csataértékét. Olaszországnak fontos érdeke, hogy ne hagyja magát Angliától befogni.

Huszonnégy angol hajó az Emden ellen.

London. (Táviróda, cenzurálva.) Sajtóiroda közli, hogy huszonnégy angol-francia cirkáló utnak indult az Emden elfogására.

Japán-angol támadás Csingtaunál.

Berlin. (Táviróda, cenzurálva): Angol forrásból hírlik a csingtaui támadásról. Szeptember 27-én egyesült japán-angol haderő a németekkel folytatott kisebb csatározás után *Litsun* folyóig jutott, itt jobb szárnyát belső öbölből három német hajó lövöldözte, míg japán aviatikusok nem jöttek. Aeroplán megsérült, ellenség vesztesége 150 halott, németek ismeretlen. Szeptember 28-án Csingtaut szárazföldön teljesen elzárták. Két német parti üteget hajók bombáztak, németek erővel viszozták. Eredmény ismeretlen. Szeptember 29-én szövetséges haderő megkezdte előretolt német állások támadását. Támadást németek erélyesen viszozták.

Uj főhadiszállásmester.

Berlin. (Táviróda, cenzurálva.): Stein helyére főhadiszállásmesterré Voigts-Rhetz vezérkari őrnagyot nevezték ki.

Zeppelin bombázta Ostendét.

Berlin: Röviden már jelentették, hogy Ostende fölött Zeppelin léghajó jelent meg és a híres belga fürdőhelyre, amely most angol katonák patraszálló kikötője, bombákat dobott. Az ostendei rémületnek színes képét vázolja egy most érkezett részletes tudósítás. — Este háromnegyed tizenegykor, amikor már Ostendére teljes sötétség borult és a lakosság aludt, *Willemans* ezredest, Ostende várparancsnokát telefonhoz hívták. A szomszédos Thourout városkából értesítették az ezredest, hogy Aube-narde fölött Zeppelin tűnt föl, amely Thourout fölött Ostende irányában folytatta útját. Alig érkezett a telefonjelentés, már hallhatóvá lett a Zeppelin motorjainak surrogása. Az óriási léghajó háromszáz méter magasságban repült el Ostende háztetői felett és hatalmas fényzóróinak sugárkévéjével átkutatva a strandot majd a Bois de Boulogne és a Strand-pályaudvar irányába fordult. Kevésrel utóbb gyors egymásutánban négy rettenetes robbanás menydörgése dőrent bele az éjszakába. A pályaudvarról a genti polgárőrség néhány lövést tett a levegőbe, de a Zeppelin akkor már nyom nélkül eltűnt, fényzóróját elzárták és beleveszték a fekete éjszakába.

A robbanásokra ügyéből ugrált ki és rohant százával a strandra Ostende lakossága, de az éj sötétben nem tudták megállapítani, hogy hol és mennyi kárt okoztak a bombák. Hajnalhasadásig nyüzsgött a strandon az álmából fölvert nép és szürkületkor végre rákadtak a bombák nyomára. Az egyik Zeppelinbomba a Bois de Boulogne egyik tisztására zuhant, ahol tíz méternél mélyebb és tíz méteres kerületű üreget szakított és ennek környékét elárasztotta szétvetett hamu és göröngy halmokkal. A másik bomba a pályaudvar és strand között egy kis térre zuhant és a tér talaját teljesen feldulte. A harmadik bomba az utcakövezeten explodált. A kövezetet méter mélységig felforgatta és száz méter sugarú körön belül minden ablakot bezusott a robbanás. A pályaudvar egyik kőoszlopát kétszáz méternyire dobta a robbanás. A vasúti kocsik ablakai is izzé-porrá zúzódtak. A negyedik bomba *Willems* nevű halnagykereskedő irodájába zuhant. Keresztúlfurta a tetőt és a szobában egy súlyos pénzszekrényre zuhant. A robbanás egyszerűen ledobta a falakról a tetőt, a pénzszekrény szétforgácsolódott és darabjai a szabadba repültek, részben a falakba fúródottak, az irodahelyiségben csak néhány nagyobb acéldarab maradt a szekrényből. Az irodázatos légnomás az irodahelyiség minden ajtaját és ablakát föltépte és a pénzszekrényben őrzött acélkazettát a fölnyílt ajtón a lépcsőházba hajította. A kazetta itt mélyen beleturódott a falépcsőbe. A bomba az irodahelyiségben minden butort darabokra forgácsolt és a padlót fölszakítva két méteres üreget vájt a földbe. Az egész házban — csodálatos véletlenből — csak az emeleti folyosó kis fülkéjében álló feszület maradt épen.

— Ez minden, ami vagyonomból megmaradt — mutatta a feszületet reggel a nagykereskedő. — Harmadik éve áll itt és imé még ez a pusztítás se tudta helyéről elmozdítani.

Ostendét különben most gépfegyverek űzik a félelmes légi ellenség újabb támadása ellen.

H I R E K.

— Hindenburg tábornok születésnapja. Berlinből jelentik: Hindenburg tábornok október másodikán ünnepelte 67-ik születésnapját.

— A gyermekkórház ápolási költsége. Arad város közgyűlése azt kérte a belügyminisztertől, hogy a gyermekkórház ápolási költségét engedje meg 1 korona 80 fillérről 2 korona 50 fillérré felemelni, mert 38 ezer korona deficittel záródott az elmúlt esztendő is. A miniszter a kérés teljesítése elől elzárkózott és megtagadta azt.

— A honvédlaktanya építése. A tanács felterjesztette a honvédelmi miniszterhez a honvédlaktanya ügyében hozott közgyűlési határozatot, kérve a minisztert, hogy teljesítse a város kérését és emelje fel az állam hozzájárulását. A miniszter azt válaszolta, hogy a laktanya építés ügyét a háború ideje alatt piheneti.

— Október 6. Varjassy Lajos polgármester a következő felhívást intézi a közönséghez: Arad város polgársága az idén is őszinte kegyelettel és hazaszeretettel adózik a tizenhárom halhatatlan vértanu szent emlékének. A jelenlegi nehéz viszonyokra való tekintettel a Hősök emléke iránt érzett hálánkat és tiszteletünket a zajos külsőségek mellőzésével fejezzük ki. Október 6-án délelőtt 10 órakor a róm. kath. templomban gyászistentisztelet lesz, melyre Arad város összes köz- és magánhivatalok tisztviselőit, az iskolák tanárait, tanítóit és a tanuló ifjúságát, valamennyi egyesület és a társulat tagjait s a n. ó. közönséget meghívom. A gyászmise után a vértanúk szobrához megyünk, ahol Arad város és a különböző testületek koszoruit letesszük.

— Adomány. Ozvegy Strasser Hugóné a Vörös Kereszt varrodájának tíz koronát adományozott.

— Csináljunk tépést a sebesült katonák részére! A hadvezetés, mint mindenről, úgy a beteg és sebesült katonák kezeléséhez szükséges gyógy- és kötöző szerekről is bőségesen gondoskodott, de minthogy nagy háborunk vége kiszámíthatatlan, megtörténhetik, hogy a sebesültek gyógykezeléséhez nélkülözhetlen vatta hiánya be fog állani, annál is inkább, mert ennek importálása most majdnem lehetetlen. Nem tartom tehát feleslegesnek, hogy a vattát helyettesítő tépés csinálására kérem fel különösen a nőket, kik hazafias érzésüknek már eddig is oly sok tanujelét adták. Hochenegg tanár vizsgálati szerint ugyanis a sterilizált tépés teljesen csiramentes, nagy rugalmassága, simulékonyasága és felszívó képességénél fogva, a vatta kitűnő helyettesének bizonyult. Tépést, egyébre már nem használható, minden szőtt kelméből lehet készíteni, amely festve nincs és nem nagyon káros. (vászon, pamut, fianett stb.) Legpraktikusabb a tépésre szánt kelméből lehetőleg 20 négyzet omnyi kockákat kivágni, ezeket szálaikra bontani és hosszában egymásra rakni. Természetes, hogy az apróbb darabokból készített rövidebb szálak is használhatók. Tépés csinálásához mindenki ért, nem fáradtságos az a költségbe sem kerül, mert rongy darabok minden háznál vannak, de jelentősége mégis igen nagy, mert édes hazánkért harcoló hős katonáink sajnó sebére téve, enyhítést szerzünk és gyógyuláshoz vezetjük. A kész tépést kérjük a Liceumban levő kórházba küldeni.

— Pénzadományok az aradi Vörös Keresztnek. Arad város társadalmi átörzi annak a nehéz feladatnak a fontosságát, amely az aradi Vörös Keresztre hárul és pénzadományokkal siet segítségére az egyesületnek. Vásárhelyi Janka elnöknő kezeihez újabb a következő pénzadományok érkeztek: Arad-csanádi egyesült vasutak tisztviselőinek gyűjtése 1500 kor., Fábry Sándorné 100 kor., Kóvér Márton 200 kor., Aradi ügyvédi kamara 200 kor., özv. Feldmanné Vajda Henriette 30 kor., Wally György eladott jegygyűrűinek árából 10 kor., Fábrián Lajosné 100 kor., özv. Dániel Lajosné 30 kor., Lakatos Ottó rendfőnök 20 kor., Világosi gazdasági olvasókör 40 kor., Varga Zsiga és neje Csálatelep 20 kor., Koronczay Frigyes 50 kor., Grünfeld Ilona 2 kor., Weisz Lajos 5 kor., Kornis Testvérek alkalmazottai 10-50 kor. Ezenkívül Nágel Vilmosné (Mezőkovácsháza), Dománé és Szentpéterné nagyobb mennyiségű fehérneműket, lőszórpárnákat és élelmiszereket adományoztak az aradi Vörös Kereszt céljaira.

— Egy vagon tűzifa az aradi sebesülteknek. Az arad-csanádi egyesült vasutak igazgatósága a háboru kezdete óta több ízben tanujelét adta nemes áldozatkészségének. A vasutársaság menyházai üdülő-telepét rendelkezésére bocsátotta a Vöröskereszt-egyesületnek kórház-céljaira, most újabban pedig egy vagon tűzifát ajánlott fel a katonai kórházak fűtésére. Fábry Sándor dr. vezérigazgató ezt a szép elhatározását a következő leveiben közölte Vásárhelyi Jankával, a Vöröskereszt-egyesület elnöknőjével: — Hogy sebesült katonáinknak a beálló hideg idők ellen gyors védelmet biztosíthassunk és hogy Nagyságodnak nemes és nehéz munkájában szolgálatára lehessünk, tisztelttel felkérjük, hogy a kórház fűtési céljaira tőlünk 20 köbméter I. osztályú csartűzifát díjmentesen elfogadni sziveskedjék. — A fűrészelgetése, hasogatása és házhoz fuvarozása iránt saját költségünkre fogunk gondoskodni.

— A Weltzer alap bizottságának ma délután négy órára összehívott ülését nem lehetett megtartani, mert a tagok nem jelentek meg a határozathozatalhoz szükséges számban. Hétfő délután 4 órakor tartja a bizottság újabb ülést.

— Aradmegye legtöbb adót fizető. Arad-vármegyei törvényhatósági bizottsága legtöbb adót fizető tagjainak 1915. évre érvényes bíró névjegyzékét ma állították össze és az a vármegye székházában Boros Iván vármegyei másodfőjegyző iroda helyiségében megtekinthető. A névjegyzék ellen október hó 5-től számított 15 napon belül a vármegye állandó bíráló választmányánál telebezással élni, mely a vármegye igazoló választmányához nyújtandó be.

— A Kossuth-utcai honvédlaktanya sebesültjeinek uzsonnája. A szereplők határozott kívánságára név nélkül kell megemlékeznünk arról a dicsőretek mozgalomról, amely a Kossuth-utcai honvédlaktanyában elhelyezett 250 sebesültnek mindennapi uzsonnával való ellátását kívánja rendszeresíteni. Tudnunk kell, hogy a sebesült katonáknak kórházi ellátása csak reggeli, ebéd és vacsórától áll, de uzsonnákívjukról fedezet hiányában gondoskodás nem történhetett. Az uzsonnának rendszeresítésére a Kossuth-utcai és környékbeli utcák lakosai a következő eredeti módon járta el: Lokes ur hölgyek részben végigjárták, részben végigjárták a laktanya közelében fekvő Kossuth, Magyar, Vócsey, Varjassy Lajos, Párenyi, Kiss Ernő- és Dozseffy-utcák lokes és áldozatkész háziasszonyait, a háztulajdonosokat és lakókat egyaránt és arra kérék, hogy kiki tehetőségéhez képest egy-egy csokélységgel járuljon hozzá az uzsonnához a hónapnak egy-egy előre meghatározott napján, úgy, hogy mindennap öt előre kijelölt ház lakói adják össze az uzsonnát. A mai napon a Kossuth-utca 27., 64., 66. és 68. számú házai gondoskodnak az uzsonnáról, mely egyik részről, a kávét nem kedvelő hadfiaknál sültből, házi kenyérből és tesztából, a másik részről kávé és vajás zsemlekből, valamint mindegyik részről cigarettákból áll. Örömmel üdvözljük a mozgalmat, mivel e módon az uzsonnával való ellátás nem öletszerű és így a véletlenségtől függő, hanem teljesen rendszeres és állandóan biztosított. Az adományozók mindent természetben szállítanak és ez a körülmény az uzsonnának kiváló jóságát fogja biztosítani. Egy ház minden hónapban csak egyszer szállít átlagban 50 sebesültnek uzsonnát és ezt az adományt oly lelkesen ajánlják fel, hogy a többi kórházaknak hasonló ellátására e példára való hivatkozással bizdítjuk a kórházat környező utcák lokes asszonyait.

— Nincs pénz utakra. A kereskedelemügyi miniszter megengedte a városnak, hogy az utadói költségvetését, tekintettel a háborus állapotra, a törvény betűjétől eltérőleg egy esztendőre készítse el, de a legnagyobb takarékoskossággal. Felhívja a közönséget, hogy ha a jövő évben valamivel rosszabbak lesznek az utak, ne panaszkodják, mert most a pénz a háboru céljaira kell.

— Teozófiai előadás. Az ipartestületi székházban, a munkásbiztosító pénztár tanács-termében múlt vasárnap ismét megkezdte előadásait az aradi teozófusok kis társasága. A második előadás vasárnap, október 4-én délután fél tizenegy órakor lesz, amikor is vendégeket és érdeklődőket szívesen látnak. Az előadást György János dr. tartja.

— Vegyészeti gyár a Vöröskeresztnek. Dr. Keleti és Murányi újpesti vegyészeti gyár szép példáját adta áldozatkészségének. A cég kétezer koronát adott a Magyar Vöröskereszt Egyesületnek és ezenfelül a gyár hivatalnokai elhatározták, hogy a háboru ideje alatt havi fizetésük egy százalékát a hadbavonult katonák hátramaradottjainak adományozzák. Ezt az összeget a cég minden hónapban száz koronával megpótolja. Ezek az adományokon kívül a gyár összes bevonult munkásának és hivatalnokának hátramaradottjait állandóan ellátja és támogatja. Mindezekon kívül pedig nagyszámu sebesültet ápoló intézménynek ingyen szállított Lysoform fertőtlenítő-szert.

— A kereskedő tanonciskolában a tanítás nemsokára megkezdődik. Most naponta délután két (2) órától kezdődőleg a beiratások folynak, és pedig a Ferenc-téri polgári iskolai épület I. emeletén. Bejárat a Dobó-utca felől. Figyelmeztetjük a kereskedő lányok urakat, hogy tanulóikat siessenek a legközelebbi 2-3 napon belül beírattani, nehogy a késedelmezés miatt kellemetlenségnek togyék ki magukat. A beiratás feltétlenül kötelező. Az iskolahitegetás könnyítése tárgyában az iskola igazgatósága szívesen nyújt felvilágosítást.

— A Kazinczy-utcai elemi fiúiskola megnyitása. A Kazinczy-utcai községi elemi fiúiskola I., II. és III. osztályok tanulói Battlyány-utca 26. számú ház földszintjén fognak a háboru tartamáig tanulni. Nevezett iskolában a tanítás f. hó 5-én reggel 8 órakor kezdődik.

— Tankönyvek szállítása. A tanács ma tartott ülésében az iparostanonciskola részére szükséges iskolakönyvek és írószerek szállításával Weisz Lóó céget bizta meg, mint aki a legolcsóbb ajánlatot tette.

— Kerékpáros-csapat B) osztályu népfelkelőkből. Nagyvárad katonai ügyosztálya a hadkiegészítő kerületi parancsnokság megkeresésére hirdetményben hívja fel a Nagyváradon tartózkodó katonailag ki nem képzett B) osztályu népfelkelésre kötelezettek, akiknek kerékpárjuk (közönséges, vagy motoros) van s a kik hajlandók a VII. hadtest területén szervezendő kerékpáros csapatnál szolgálatot teljesíteni, hogy ezen szándékukat jelentsék be a városi katonai ügyosztálynál.

— Az aradi iparosok első betegsegélyző és temetkezési egylete október hó 4-én délután három és fél órakor az ipartestületi helyiségében választmányi ülést tart, melyre a választmányi tagokat tisztelettel meghívja az elnökség.

— A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Fischer Simon Nagy Áruházat Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt felkeresni, ahol az internátus által előírt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb áron beszerezhető. Különös nagy raktár van iskolatáskák, fehérnemű, kalapok, sapkák, esőernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkben. 1989

— Háboruba vonulók részére teveszőrkabátok, nadrágok, swatterek, hősapkák, térd-, has- és érmelegítők, keztyűk, selyem alsógarnitúrák, hálózsákok legolcsóbban beszerezhetőek „Chic” uridivat üzlet Arad, Andrássy-tér 15. Pannonia-szállodával szemben. 1321

— Thermosok, tábori kulacsok minden nagyságban állandóan raktáron, ugyszintőn kórházi felszerelések u. m. ágytálcák, urin üvegek, itató, köpöcsészék, mosdók porz. és zománból legjutányosabban beszerezhetőek. Fischer Mór Arad, Andrássy-tér 25. Városi és megyei telefon 568. 4915

— Papirlemezek (Papp) (barna, fehér és szürke), olcsón kaphatók Kerpelnél viszonteladásra. 411

— Karhanek Ferenc hegedűtanár, a „Sefcük mesteriskola” abszolvense magánórát ad. Címe: Mikes-u. 38. 5154

— Felhívjuk olvasó közönségünk becses figyelmét a gróf Potocki uradalomnak mai számunkban közzétett hirdetésére.

LEGUJABB.

Erkezett reggel fél négykor.
(Táviroda cenzurálva.)

Páris: Reims bombázása kilene nap óta tart. A városnak majdnem összes lakossága elmenekült. — Az utolsó órákat a pincékben töltötték a reimsiek.

Berlin: Mikor az első gránátok Antwerpenbe estek, a városban irtózatoss pánik tört ki. Albert király megjelent a kastély erkélyén és nyugalomra intette a lakosságot. Felhívta őket, hogy kövessék példáját és várják be nyugodtan a bekövetkező eseményeket.

Wien: A király Waddingen Ottónak U. 9. parancsnokának a Lipót-rend nagykeresztjét adományozta.

Kiss András

férfi szabó műterme

Arad, József főherceg-ut 2. szám.

Elegáns férfi ruhák a legújabb divat szerint. A legfinomabb bel- és külföldi szövetek megérkeztek és állandóan nagy választékban raktáron vannak.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Sebesült. A panaszt eljuttattuk illetékes helyre, ahol bizonyára gondoskodnak arról, hogy rendet teremtsenek.

Karolina-utcai posta. A hadsegélyző hivatalhoz küldött meleg ruhaneműt, hősapkát stb. portómentesen szállítja a posta és épügy portómentesen kellett volna fölvenni a temesvári katonai parancsnokság intendanturájához címzett hivatalos pecséttel is ellátott szállító levéllel küldött csomagot. Ha a postán mégis portót követeltek és fizettettek önnel, akkor tévedtek.

Egy előfizető. Nem szabad kritika nélkül fogadni az ilyen panaszokat. Ugy tudjuk, hogy a főnjáró-sebesültek nappal kaphatnak engedélyt, azt azonban a katonai fegyelem nem engedi, hogy akármikor ki és be sétáljanak a kórházakban.

Aldozunk a hősöknek. Alkalmas formában — ha időszerű lesz — foglalkozunk vele.

Egy alsós partner. Kétségtelen, hogy ma minden lehető alkalmat föl kell használni arra, hogy a közönséget a hadbavonultak családtagjai, vagy a Vörös Kereszt részére adakozásra hívja föl. Talán egészen új forrása lenne az adakozásnak, ha a kártyázó urakat szólítanák föl, hogy nyereségükből adozzanak a jótékony és hazafias célra. Ezt azonban nyilvános felszólítással, akcióval elérni nem lehet és hatástalan maradna a kártyaszobában kifüggesztett figyelmeztetés is. Ha minden kártyázó társaságban akad „egy alsós partner”, aki barátságosan fölkeri a három mester után partnerait ilyen adakozásra: akkor talán gyakran megjelennek a polgármesterhez juttatott adományok közt „Egy kártyázó társaság” adakozásai.

R. I. Arad. 1. Azt hisszük, az igazgató nem akadékoskodásból tagadta meg a kiállítást, bizonyára csak ez a módja a másolat kiadásának. 2. A katonailgyosztályban Nagy Ottokár tanácsnoktól kaphat biztos fölvilágosítást.

Több előfizető. A hadvezetőség nem a kávéházi Konradok számára és guszatusára vezeti a háborút, hanem bizonyára a legjobb tudomása szerint. A főhadiszállás jelentéseinek megszerkesztésénél se gondolnak tehát arra, hogy például önk elégedetlenek lesznek, mert egy hét óta nem olvashatták Dankl és Auffenberg nevét. Tessék nyugodtan elhinni, hogy hadseregünknek azok a tábornokai is megteszik a kötelességüket és megállják a helyüket, akiknek nevét még egyáltalán nem olvasták a lapokban.

Sch. M. Állami segélyre való igényt Aradon Hoffmann Győző rendőrhadnagyánál kell bejelenteni. — Vezérőrnagy: Generálmajor; altábornagy: Feldmarschalllieutenant; tábornaszernagy: Feldmarschall; gyalogsági, vagy lovassági tábornok: General der Infanterie, General der Kavallerie.

Felolós szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1914. évi október 4-én:

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárrakkal:

A piros bugyellárs.

Bredeti népszimű dalokkal 3 felvonásban.

Este 1/8 órakor rendes helyárrakkal:

B) Bérlet. B) Bérlet.

Mindnyájunknak el kell menni.

Alkalmi színjáték 6 képben. Írták: Hegedűs Gyula és Faragó Jenő. Rendező: Dell Lajos.

Közdete este 1/8 órakor.

Új könyvek.

* Az Érdekes Ujság előfizetési felhívása. Az „Az Érdekes Ujság” alig két esztendő alatt fogalommal lett, az első órában már meghódította a közönséget. „Az Érdekes Ujság” a gyors népszerűségét nyilván annak köszönheti, hogy nemcsak a közönség jogos kíváncsiságát elégíti ki gazdag és aktuális képtartalmával, de súlyt fektet a képek művészi szépségére és izléses kiállítására is. A legszebb, a legérdekesebb és a legaktuálisabb képek mindenkor „Az Érdekes Ujság”-ban találhatók. Amióta a háború kitört „Az Érdekes Ujság” lett a háborús világesemények leghűbb krónikása. Hozzájárultak „Az Érdekes Ujság” gyors népszerűségéhez mellékletei is. Legújabbban a mellékletek sorozata kibővült „Az Érdekes Ujság házi orvosá”-val, „Az Érdekes Ujság fokozott buzgósággal gazdagítja kedvezményeinek sorozatát. A lap technikai kiállítása tekintetében pedig fölveszi a versenyt a külföld legelőkelőbb képes lapjaival. Ebben a tudatban bizalommal és szeretettel kéri az új évnegyed is előfizetőinek és olvasóinak további támogatását. „Az Érdekes Ujság” előfizetési ára 1/4 évre 2.80 K., 1/2 évre 5.60 K., egész évre 11.20 korona. Az Érdekes Ujság kiadóhivatala V., Váci-körut 78. sz. alatt van.

* A második „Világháború”. Most hagyta el a sajtót a „Világháború 1914.” folytatásos füzetekben megjelenő mű második füzeté, mely az elsőnél még sokkal érdekesebb tartalommal és 18 gyönyörű szép képillesztéssel jelent meg. Felhívjuk olvasóink figyelmét e hazafias, szép kiállítású, érdekes tartalmú, aktuális műre, mely minden könyvkereskedésben kapható. Kiadja Röttig Gusztáv és Fia, Sopron, aki egyes példányokat is küld az összegnek helyegben való előzetes beküldése után.

NYILTTER.*

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak kik felejtethetlen és hön szeretett jó férjem illetve édesapánk

Gruber István

temetésén résztvettek, a ravatalra koszorút és csokrokat helyeztek és vigasztalással mély fájdalomukat enyhíteni igyekeztek, fogadják ezuton hálás köszönetünket.

Arad, 1914. október 13 án.

Ozv. Gruber Istvánné,

szül. Habern Henriette

18

és családja.

Nyomtatványok

osinos kivitelben készülnek az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában.

* Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.

1908 óta kitüntetően bevált:

Berger gyógy-kátrányszappan

G. Hell & Comp-tól.

Kiváló orvosok ajánlják és Európa legjobb államában a legjobb eredményt használják mindenféle

bőrkiütés ellen

különösen krónikus bajok és kiütések, valamint haj- és szakállkorpa ellen. Tartalmaz 40 százalék fakátrányt és lényegesen különbözik a kereskedelemben előforduló egyéb ilyenmü gyártmányoktól. Makacs bőrbajoknál nagyon hatásos.

Berger kátrányos kénzsappan.

Növeli a gyerekeknek enyhébb hatású kátrányszappan

Berger glicerín kátrányszappan.

Továbbá kátrány nélkül a híres

Berger-féle Borax-szappan

patlanak, napudós, szappó, miltasor és más bőrbajok ellen. Darabja utastással együtt 70 fillér.

Uj: Berger folyékony kátrányszappan.

Kitűnő hatású bőrbetegségeknél, fejt- és szakállkorpanál, valamint kiváló hajnövesztő szer. 1 liter 1.50 korona. Kérjen kitéjezetten Berger-szappant G. Hell & Comp-tól és nézze meg

101. a mellette levő védjegyet és aláírást. Kitéjezetten: Wien 1888. oklevél, tisztikereszt és aranyérem, Wien 1910. és az 1900-ik évi párisi világtállításon aranyérem. Kapható minden gyógyszertárban, drogeriában és szakszobában. Nagyban: G. Hell & Comp., Wien, I., Helfterstorferstrasse 11-13. Budapestben: nagyban és kicsinyben: Fürök József gyógyszerárban: Király-utca-12. Molnár és Mosonról, Thallmayer és Saitzner, Kochemelster, Frizyes utadánál, Rudanovits Testvéreknél, Steasolcs Nándor és társánál, Neruda Nándornál, Detsinyi, Frigyesnél, Váci-körut 6. Kétszobos minden gyógyszertárban, a jobb, drogeriában és villanyszerelőknél.

Aradon G. Földes Kelemen, Hehs Vilmos, Hajós Arpád és Rosányay Mátya gyógyszerész uraknál; Hegedűs Gyula Andrassy-tér 15. parfumeriá, Vojtek és Weiss drogeriában és kapható az összes hazai gyógyszerárakban. 2041

Az Aradi Közlöny

1914. október 1-től új — dacára, hogy a háború alatt a telefon és a táviró forgalom meggan bémítva és így a hírszolgálat beszerzése háromszor annyiba kerül, mint rendes körülmények között, továbbá a lap előállításához szükséges papír, festék, olaj, stb. megrágult —

előfizetést nyitott. Az Aradi Közlöny előfizetési árai:

Helyben:
Egy óra 2 K — f.
1/4 évre 6 K — f.
Vidéken:
Egy óra 2 K 40 f.
1/4 évre 7 K — f.

Az Aradi Közlöny

minden negyed- éves előfizetője ingyen és bérmentve kapja az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptárát 1915. évre.

nem kimélve a nagy anyagi áldozatot, napról-napra kimerítően számol be az izgalmas napoknak nagy eseményeiről, eszenkiül terjedelmes tudósításokat, megbízható híreket és a háború minden részletére hiteles cikkeket közöl.

Amidőn t. olvasóinkat arra kérjük, hogy lapunkat lemerőseik hérében továbbra is terjesszék, egyidejűleg ama t. előfizetőinket, akik az előfizetési hátralékot, dacára felszólításunknak, eddig nem küldötték be, felkérjük hogy ezen összeget beküldeni, az előfizetést pedig megújítani sziveskedjenek.

APOLLO SZÍNHÁZ.

Október hó 4-én

Keletporoszországi eredeti harctéri felvételek!

Háborus aktualitások:

1. Tábori élet Lemberg környékén. 2. Frigyes főheczeg hadfőparancsnok és Károly Ferencz József trónörökös a harctérre indulnak. 3. Monitoraink Belgrád előtt. 4. Elfogott francia hajó „France“ Zimonyban. 5. Tengerésztisztek a monitorokon. 6. Orosz hadifogjok beszállítása Lembergbe a Trika-i ütközet után. 7. Elfoglalt tábori konyhák, kozák lándzsák és egyéb fegyverek. 8. Elfogott kozák lovak. 9. Az árulókat a vesztőhelyre viszik.

WANDA TREUMANN és VIGÓ LARSEN sorozat:

LÁP VIRÁG!

Erkölesdráma 4 felvonásban.

Szszereplők: Wanda Treumann és Vigó Larsen.

Pénztárnyitás délután 2 órakor,
az előadások kezdete d. u. 3 órakor.

Dearling for Gentlemen

világítási

Szivarkahüvely

sterilizált antiseptikus vastírást. Minden dobozban 120 darab.

Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-tőzsdében. 2132

2 szobás csinos udvari

lakás

a konyhában vízvezetékkel, azonnal v. okt. 1-re kiadó. Flórián-utca 6B., 3-ik ajtó. 5146

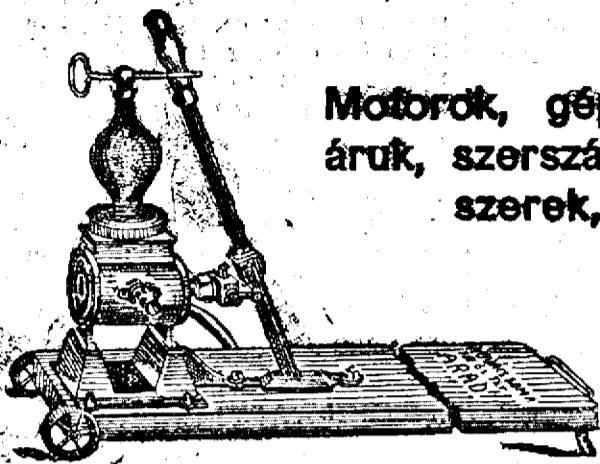
Költözők figyelmébe

ajánljuk szakszerű vállalatunkat villany- és gázvilágítás és csengő-szerelésekben. Auer gázizzótest darabja 32 és 36 fillér. Wolfram-égők gyári árban.

Műszaki és Világítási Vállalat Hoffmann és Társai Minorita-palota. 5184

Kovács Soma és Társa, Arad

Borsajtók, szőlőmalomok, szivattyúk, tömlők gyári raktára.

Motorok, gépek, műszaki áruk, szerszámok, malomszerek, kutak.

5180

Női

fehér és színes

kalap kiállítás

minden ünnep- és vasárnap esti 9 óráig a Fehér-Kereszttel szemben, rendkívüli olcsó árak.

Férfi kemény- és puha-kalapok nagy raktára.

Kalap tisztítást, festést és alakítást a legújabb modellek után olcsón elvállalom.

Első Aradi Villanyerőre berendezett kalapgyártás nagyban és kiskönyben.

Tisztelettel 4887

Bittenbinder Konrád,
Arad, Deák Ferencz-u. 42.
„Fehér Kereszttel szemben.”

Használt ólom megvételre kerestetik.

Izr. leányinternátus.

Van szerencsénk a m. t. helybeli és vidéki szülőket értesíteni, hogy egy internátussal egybekötött magániskolát nyitottunk,

ahol elemi- és polgáriiskolás leánykák gondos nevelésben és tanításban részesülnek, itthon, vagy kívánatra — ha az iskolák megnyílnak — bármely iskolába rendes növendékként beírattnak. Ugyesintén bejáró növendékeket is elfogadunk. — Külön tárgyak: Idegen nyelvek, zongora, festés és művészi kézimunkák. Személyes, vagy levélbeli megkeresésekre készséggel ad felvilágosítást az intézet tulajdonosa

Stern Ilonka,
okl. tanítónő
József főherceg-ut 19., I. em.

5043

5071

Hirdetmény.

Kovácsi

községben az általános

Szüret

f. évi október hó 12-én vészi kezdetét.

Kovácsi hegyközség előljárói.

5140

Aki jó

tűzelő fát

akar beszerezni, forduljon Tomutia Vazul tótváradi lakoshoz.

5186

Egy vagon hasáb 135 korona.
Egy vagon doreng 128 korona.
Egy vagon vegyes 130 korona.
Van eladó 1200 m.

Irodaszolgá

ki a magyar nyelvet szóban és írásban, a német nyelvet szóban bírja, a Mezőhegyesi Cukorgyár részére azonnal

felvétetik.

5195

Csak törvényes nős egyének küldjék ajánlatukat a fizetési igény és annak megjelölésével, hogy hány családtagnak, a Cukorgyár Igazgatósága címére Mezőhegyes.

Berliner pamut

kilója hét koronáért,
hasvédő, valamint kapocának bar-
váltak olcsó árért kaphatók a

„Női divatruházban“

Boros Beni-tér 4.

(Széchenyi gózzmalommal szemben.)

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.

Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözködők figyelmébe:

villanyos világítási berendezéseket,
villanyos csengő- és telefon be-
rendezéseket s minden e szak-
mába vágó munkát. Pontos és
gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos oszillárokat, villanyos fő-
zödedényeket, villanyos vasalókat,
villanyos hajszűtő vasakat, Wolfram
lámpákat és mindennemű villa-
nyos cikkeket.

Hirdetmény.**Galsa**

hegyközségben a

Szüret

október 12-én,

Muszkán

„Lágyál“ hegyen október
8. án veszi kezdetét.

3-1914. közp. választm. eln. sz.

Hirdetmény.

Az 1913. évi XIV. t. cz. 57 §. 6. bekezdése és a 159.000—I—a—
1914. belügyministeri számú körrendelet alapján ezennel közhirrre te-
szem, hogy az országgyűlési képviselőválasztók ideiglenes névjegyzéke
folyó évi október hó 10-étől bezárólag f. évi november hó 10-éig a
városháza tanács termében közszemlére ki lesz téve, ahol azt ugy hét-
köznapokon még pedig vasár- és ünnepnapokon délelőtt 9-órától déli
12-óráig, mindenki megtekintheti s köznapokon délutáni 3 órától 6
óráig lemasolhatja.

A közszemlére kitett ezen ideiglenes névjegyzék ellen a saját
személyét illetőleg mindenki felszólalhat és ezenkívül az, aki az
ideiglenes névjegyzékbe fel van véve, jogosított abban a választó
kerületben, amelynek választójaként felvételett, az ideiglenes névjegy-
zékbe történt minden felvétel, vagy kihagyás miatt felszólalni.

A felszólalások f. évi október hó 10-étől bezárólag f. évi október
hó 25-éig írásban a központi választmányhoz, címezve a hivatalos órák
alatt a polgármesternél nyújtandók be.

A felszólaló köteles felszólalását indokolni s mellékelni azokat az
okirati bizonyítékokat, amelyeknek megszerzése az egyeseknek módjában
állhat, azokra a bizonyítékokra pedig, amelyeknek megszerzése az
egyes személyeknek nem állhat módjában, akként köteles felszólalásá-
ban utalni, hogyok az feltalálhatók legyenek.

A felszólalás olyan változásokra is alapítható, amelyek a vá-
lasztók összeírása óta állottak elő. A felszólalásban új bizonyítékok is
felhozhatók.

Minden felszólalás csak egy-egy személyre vonatkozhatik.

A felszólalásokra mindazok, akiket a felszólalás joga megillet f.
évi október 10-étől bezárólag f. évi november 10-éig írásban, indokol-
lon és minden felszólalásra külön-külön észrevételeket nyújthatnak be
a polgármesternél a hivatalos órák alatt.

Mintahogy a 154.710—1914. sz. elvi jelentőségű belügyminiszteri
rendelet szerint az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékének az
1913. évi XIV. t. c. értelmében való jelen elő összeállítására alkalma-
val az ezen törvény 57. §-ának 4. bekezdésében megjelölt kihagyot-
tak névjegyzéke nem lesz elkészítve és minthogy ennek folytán ugy
az új névjegyzéktervezetből, valamint az 1913. évre érvényes birt
országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékéből kihagyottak, illetve az
ezekből az 1913. évi XIV. t. c. értelmében összeállított jelen ideig-
lenes névjegyzékbe fel nem vettek, kiértésítve nem lesznek, felhívom
az 1913. évi országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékében felvéve
volt választókat, nemkülönbén az országgyűlési képviselőválasztói jog
megszerzéséhez az 1913. évi XIV. t. c. szerint szükséges kellékek bir-
tokában lévő, minden a férfi nemhez tartozó és Aradon lakó, illetve
alkalmazva lévő magyar állampolgárt, hogy a közszemlére kitett or-
szággyűlési képviselőválasztók ideiglenes névjegyzékét kellő időben
tekintsek meg, esetleges felszólalásaikat ellene nyújtsák be és a fel-
szólalások ellen netáni észrevételeiket a fentebb megjelölt módon te-
gyék meg.

Arad, 1914. szeptember 22 én.

Varjassy

polgármester,

közp. választ. elnök.

Mindenféle csomagoláshoz alkalmas

újságmaculatura

olcsón eladó

az Aradi Közlöny

kiadóhivatalában

A szépségápolás titka a használandó
szépitő szerek helyes megválasz-
tása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcsö

Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készít-
mény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fill-
lér. 1 tégely krém 1 korona

Szines arceporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila,
testezin, sárga, barna Színházi vagy este
kávéházi világításnál osodás hatású.

Kapható:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle beteg-
ségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgörcs, a lép-
fene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintke-
zésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket
okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában
haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük.
Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy
az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye
tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket,
arconkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre**
szappannal vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,

a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tani-
tóknek, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok,
kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé
teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések
ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos

gyógyszertára.

KNAPP SÁNDOR

kelelesztő, vegyifasztó és fehérnemű-gőzmosó intézete, ARAD. Intézet: MAGYAR-UTCA 26. szám alatt. Felvételi üzlet: WEITZER- és KAZINCZY-UTCA sarkán. (A főpostával szemben.) Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan eszközölk.

Modern ruhafestés legújabb divatszinekre, mintá után. — Ruhatisztítás vegyileg, száraz úton. — Továbbá csipke- és szövet-függöny, szörme, szőnyeg, butor-szövet, kézimunkák, keztük stb. stb. tisztítása és festése. — Több évi külföldi gyakorlat. 4678

APRÓ HIRDETÉSEK

OKTATÁS.

Eredményesen

tanít kisasszony németül és franciául, rendkívül olcsón. Gyermek-ekhez hához-eljár. Cím a kiadóban. 5186

Engel Keresk. szaktanfolyama.

Uj tanfolyamok: gépirás, gyorsírás, könyvelés és irodai munkálatok most vesszük kezdetüket. Beiratkozás mindennap. Teljes kiképzés keresk. és ügyvédi irodák részére, mely biztos megélhetési alapot nyújt. Mérsékelt tandíj. Díjtalan állásközvetítés. László Vilmos-u. 2., Földes-palota mellett. 5159

KÜLÖNFÉLE.

India fogosepek

a legmakacsabb fogfájást azonnal megszüntetik, ára 70 fillér. Főraktár Gutori Földes Kelemen gyógyszer-tára és vegyészeti laboratoriuma Aradon. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszer-tárában.

Ezerjófű

gyomor elixír. Emésztési zavarok, étvágytalanság, lefuvódás, gyomorégés, émelygés, hányás, hányinger, szédülés, gyomorgörcsök, székrekedés, bélrenyheség, bélférges (gilliszták) bélbacteriumok ellen. Ára 1 és 2 korona Raktárak Hehs Vilmos gyógyszer-tára Aradon, Batthyány-utca és gutori Földes Kelemen gyógyszer-tára Aradon, Deák Ferenc-utca. 1508

Bármilyen

bádogos és vízvezetési munkát készít Diamant Jenő Arad, Weitzer János és Kazinczy-utca sarkán. 2991

Szőrmék, ruhaneműk,

szőnyegek megóvására ajánlunk molykeveréket 20 és 40 filléres csomagokban, legfinomabb resublimált Naftalint, kiló 1 korona. Terpentín olajat, kiló 2 korona. Pachsull levelet, kiló 3 korona. Rovarpont szoró dobozokban 20 fillér, bádog dobozokban 30 és 60 fillér. Légy irtó szereket, légyfogókat, Zacherlint, stb. Földes gyógyszer-tár Deák Ferenc-utca. Hehs gyógyszer-tár Batthyány-utca. 1224

Legjobb lugmentes

arc- és kézmosó a Hygea szappan 40 fillér, Lanolin szappan 50 fill. Mindkét szappan tiszta növényi szilradékokból készül, lugmentes, a legfinyásabb arcú hölgyek és gyermekek, csecsemők mosására legalkalmasabb. Legtartósabb, legfinomabb és leghatásosabb fűrdőszappan az Angol fűrdőszappan, órlási darab 70 fillér. Dr. Földes és Hehs Arad. Földes gyógyszer-tár Deák Ferenc-u., Hehs gyógyszer-tára Batthyányu. 1224

5464—1914. pm.

Hirdetmény.

Az országos Hadseregélyző Bizottság a harctéren lévő katonák részére meleg keztükönél óhajt gondoskodni; e végből nagymennyiségű prémre van szüksége, hogy ebből a meleg keztük elkészíthetők legyenek.

Felkérem ennél fogva a város áldozatkész közönségét, hogy a kinek bármilyen prémholmija van azt az említett célra áldozza fel! Megjegyzem, hogy mindenféle prém jó! A minőséggel nem kell törődni. Földlog azonban a lehető legnagyobb gyorsaság!

Az adományok összegyűjtve portómentes csomagokban közvetlenül a Hadseregélyző Hivatal címére (Budapest, IV., Váci-utca 38.) küldendők.

Arad, 1914. október 2-án.

Varjassy Lajos,
polgármester.

666—914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a Borona-utcában szükség 180 m² rostált kavics szállítása és beágyazása iránt folyó év október hó 12-én d. e. 10 órakor arlejtést tart.

Kikéltési ár: 990 korona.

Ajánlat úgy teendő, hogy a beágyazás külön költségelendő.

Bánatpénzül letelendő a kikéltési ár 5%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az arlejtésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli arlejtés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az arlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

253000. A. V. 1914. szám.

Félarujegy váltására jogosító arképes igazolványok kiállítása illetőleg érvényesítése az 1915. évre.

A magyar királyi államvasutak és az általuk kezelt magán és helyi érdekű vasutak vonalain 1915. évi január hó 1-től félaru jegyet csakis arképes igazolvány alapján lehet váltani.

Ennél fogva az igényjogosult tényleges és nyugdíjas polgári és katonai személyek, igényjogosult családtagjaik és pedig együtt élő feleség és tíz éven felüli szülői ellátás alatt lévő önálló keresetre még képtelen gyermekeik részére, amennyiben az utazási kedvezményt az 1915. évben igénybe óhajják venni, személyenként külön-külön kiállított arképes igazolványt tartoznak beszerezni.

Ezeknek az arképes igazolványoknak kiállítását folyó évi október hó 1-től december hó 31-éig kell kérelmezni. Minthogy pedig a polgári alkalmazottak igényjogosult családtagjai csak akkor kaphatnak arképes igazolványt, ha a családfő is birtokában van az 1915. évre érvényes arképes igazolványnak, szükséges, hogy a családfő arképes igazolványa is a folyó évi október 1 és december 31. közti időben az 1915. évre érvényesítették, illetőleg ha kiállítv nem volna, vagy érvénye a folyó év végével lejár, újból kiállítassék.

Mindazok az arképes igazolványok, melyek 1917. év végéig előkészítve adattak ki, új fénykép beküldése nélkül érvényesítettnek az 1915. évre A. f. év. végével lejárt igazolványok helyett új igazolványok állíttatnak ki, tehát úgy ezek, mint a családtagok arképes igazolványának kiállításához a fényképet kell beküldeni.

(Folytatása következik.)

Az arlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az arlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1914. évi szeptember hó 28-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Megnyilt a nyiregyházi és keoskeméti burgonya csarnok

Spielmann Albertnél Karolina-utca 5. sz. alatt, jobbra az udvarban. Kapható kicsinyben és nagyban.

28084—1914.

Hirdetmény.

Tudomásomra jutott, hogy a harctérről hazakeresztett több sebesült katona orosz és szerb lövegvert és egyéb hadifelszerelési cikkeket hozott magával s ezen tárgyakat polgári egyéneknek eladta. Ezen fegyverek és hadifelszerelési cikkek nem képezik az illető katonák magántulajdonát, hanem hadissákmányt, mint ilyen a katonai kincstár tulajdonát képezik.

Felhívom ennél fogva mindazokat, akiknek ilyen fegyverek, hadifelszerelési cikkek birtokában vannak, hogy azokat a m. kir. 5476—914. M. E. számú rendelet 5. §-a értelmében 48 óra alatt hivatalomhoz szolgáltatassék be, mert ellenkező esetben ellenők a hivatkozott rendelet értelmében fogok eljárni.

Arad, 1914. szeptember 27.

Green Nándor,
főkapitány.

Kömentes

mész

vaggon és szerkér számra kapható:

Motorka Romulus, plébánosnál

Almásreges.

24192—1914.

Hirdetmény.

A m. kir. földmívelésügyi minster 95643—III. A. 8. számú rendelete értelmében Bulgária és oroszországhban fellépett keleti marhavész behurcolásának megakadályozása és az elleni sikeres védekezés érdekében felhívom az összes állatbirtokosokat, husvizegálókat, mészárosokat, pásztorokat, hogy a tulajdonukat képező, vagy gondozásuk, vagy felügyeletük alatt álló állatok megbetegedését vagy elhullását a legkisebb késedelem nélkül jelentsek be az I-ső foku állategészségügyi hatóságnál.

Figyelmeltetem egyben az érdekelteket, hogy amennyiben ezen felhívásnak eleget nem tesznek, nemcsak hogy a keleti marhavészbe betegnek talált szarvasmarhák utáni állami kártalanítást veszítik el, hanem ezen felül ellenők a rendőri büntető eljárás is teljes szigorral meg lesz indítva.

Arad, 1914. szeptember 29.

Green
főkapitány.

Cipő Tőzsde

Arad, Apollo mozi mellett

ismét megnyilt

és megkezdődött a Gerő-féle cipők olcsó eladása.

Kérjük cégünket nem beszéltve azteni.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apró hirdetésekről:

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban József főherceg-ut 22. Acsev-palota. (Bejárat a Kosuth-szoborral szemben.) Telefon szám 151.

Az apró hirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűvel 8 fillér.

A legkisebb hirdetés 60 fillér.

A vastagabb betűvel kívánt szavak a kéziratban aláhúzással jelölendők.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

A hirdetések este fél 6 óráig vétetnek fel.

Videkről az apró hirdetések postautalványon küldendők — a szelvényen a szöveg elír — avagy levélbélyegeken.

A hirdetést a kiadóhivatal kiáratra díjtalanul megszerkeszti.

LEVELEZÉS.

24 éves csinos leány

jómódu idősebb urlember tisztességes ismeretségét keresi. Leveleket „Barna” jellegre a kiadóhivatalba kér. 5214

Maros.

Háboru miatt jellegű levelet nem továbbítanak. Hétfőn — kedden szóval mielőbb várak. Értesíts. 5176

ELLÁTÁS.

Lakást

és ellátást keres szerény igényű irodistának jobb eséllyel. Ajánlatok P. M. Opálos postrestants. 5182

ALKALMAZÁST NYER.

Azonnali belépésre

keresek egy fűszer és egy borsakmában teljesen jártas románul is beszélő segédek. Kugel Sándor, Brád, Hunyad-megye. 5181

ALKALMAZÁST KERES.

Házvezetőnői

vagy anyahelyettesi állást keres, intelligens nő szerény igényekkel, szorgalmas, munkaszerető. Leveleket a kiadóba „Házvezetőnői” jellegre kérek. 5178

Nyugdíjas tisztviselő

déli női irodal foglalkozást, vagy lakás feladogozható munkát keres, esekély díjért. Cím a kiadóba. 5183

Házartásban segédkező

árva női leány idősebb, gyengélkedő urinó mellé ajánlkozik. Cím a kiadóhivatalban. 5216

Gyermekszerező leány

2—8 nagyobb gyermek mellé ajánlkozik, ki a szobalányi teendőket is elvégzi. Címek a kiadóhivatalban leadandók. 5215

Házvezetőnek

ajánlkozik magános urnóhoz vagy urhoz, esetleg beteg mellé, ki a háztartás minden ágában jártas. Teljesen független. Állék Lajos-utca 2. sz. ösv. Nagy Sándorné. 5157

Éves bizonyítványokkal

rendelkező egyén gádnak ajánlkozik. Cím Kocsizki András, Medgyesegyháza. 5167

Ügyes varrónő

házakhoz ajánlkozik 8 korona napi-díj mellett. Cím a kiadóba. 5178

LAKÁST KERESNEK.

Butorosan

szobát keres egy idősebb nő, ki szolgálással, Boros Bent-tér közelében. Cím Kovács Soma gépudvar. 5211

KIADÓ LAKÁS.

2 utcai szobás

lakás fürdőszobával és 1 szobás, minden hozzátartozókkal november 1-re kiadó Hajó-utca 5/a. 5179

Utcai

8 szoba, esetleg 2 szoba és alkof azonnal vagy november 1-ére kiadó, Szent Pál-utca 3. szám. 5185

Új épületben

3 és 4 szobás modern lakás villany- és gáz bevezetéssel november 1-re kiadó Réval-u. 5. 5189

Egy

és két szobás lakás november 1-re kiadó Lovarda-u. 1. Attila-tér sark. 5212

Thököly Imre-utca 55.

8 szobás utcai lakás minden hozzátartozóval, ceukot folyosó, kerttel november 1-ére kiadó! 5218

3—4 és 5 szobás lakások

ujjonnan festve minden hozzátartozó kényelmes mellékhelyiséggel, irodának is alkalmas, azonnalra kiadó Hassinger utca 5. Ugyanott több pince raktárnak kiadó. 3081

3 utcai szoba

és mellékhelyiségekből álló lakás november 1-re, Szent Pál-utca 6. sz. alatt, kiadó. 5141

Utcai lakás

4 szoba és mellékhelyiségek, Szent László-utca 6. szám alatt, azonnal olcsón kiadó. Bővebbet dr. Csiky ügyvédnél, Ferdinánd-utca 7. sz. alatt. 5148

Kiadó lakás.

Andrássy-tér 25. számú háiban (Neuman-palota) egy 4 szobából álló II. emeleti utcai lakás november 1-re kiadó. — Bővebbet Neuman Testvérek városi irodájában. 5170

3 szobás

udvari lakás hozzátartozó mellékhelyiségekkel Bahm-u. 1/a sz. alatt november 1-re kiadó. Értekezni lehet Mregea Mózes urnál Flórián-utca 10. 5156

Egy szoba

konyha, éléskamara és mellékhelyiségekből álló udvari lakás Apponyi ut 1 sz. alatt kiadó.

Kiadó lakás.

Legmodernebb berendezéssel egy 5 szobás lakás, mely áll 3 utcai és 2 udvari szobából és a szükséges mellékhelyiségekből azonnalra kiadó. Értekezni Petőfi-utca 10. sz. alatt a háfelügyelőnél. 2003

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Apolónók!

és betegek részére meleg komót szobacipők órlási választékban már 1 K. 70 fill-től kaphatók Cipő Törszében Apolló mozi mellett. Ügyeljünk a címre. 5161

120 HL.

tavalyi fehér muszka hegyi bor eladó ifj. Schexer Károly, Ujezentanna. 5098

Vessék

uraktól levett férfi ruhát, téli kabátot, városi és utazó bundát a legmagasabb árban. Bieler Ignáts, Szent-Pál-u. 12. 4699

Legfinomabb

szepességű málna-szörp különként 2 kor., üveg 20 fill. Citrom-szörp különként 2 korona. A citrom-szörp egy-két evőkanálnyi mennyisége alkalmas egy pohár legfinomabb limonádé előállítására. Szeder-szörp különként 2 kor. 40 fill. Ribizke-szörp 2 kor. 40 fill. Földes Kelemen gyógyszer-tára Arad. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Baththány-utcai gyógyszer-tárában. 1224

Borosfordók

7 drb 60 literes teljesen új ászok hordó, kitért tölgyfából készült, jutányos árban eladó szatmári Szabó István szőlőbirtokosnál, Pankota. 5117

Szilva lekvárt

ideit különként 60 fillérért ab Marosillye, csebrekben, 10 kilótól feljebb elad „Prona” részvénytársaság, Marosillye. 5169

Legjobb fertőtlenítő szappan a Szent Imre szappan, különösen ajánlható oly egyéneknek, kik idegenekkel érintkezésük folytán fertőzéseknek vannak kitéve. A Szent Imre szappan bactericid hatását több vizsgálat igazolja, antisepticus hatása felülmúlhatatlan. Ára 70 fillér. Dr. Földes és Hehs Arad, Kapható Földes K. és Hehs V. gyógyszer-tárában. 1224

Az Aradi Kereskedők Köre Helyeszközlő Osztályának

HETI KIMUTATASA

Klein Sándor, Koppich Zsigmond, utcai, igazgató.

Szabó Lipót, irodavezető.

Hivatalos helyiség:

Tabajdy Károly-u. 1. sz. saját ház. Telefon 968. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9—12 óráig és este délután 8—4 óráig.

Keresünk:

ARADRA:

1 női divatrua és fűszernagykereskedés részére ügyes segédt.

VIDÉKRE:

2 fűszer, rőfös és rövid, 1 vas és fűs. or. 1 rőfös és divat, 3 fűszer és rövid és 2 vegyeskereskedősegédt.

Ajánlunk:

Több irodistát, továbbá körünk női kereskedelmi szakfolyamát sikeresen végzett hallgatott irodistának ill. pénztáros nőknek.

Az elhelyezés teljesen díjtalan. Kör-tagjaink előnyben részesülnek. Vidéki megkeresésekre, csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk. 301

Gőzeke bérszántást

bármilyen nagy területet vállal Erdélyi Márk Temesvár Józsefváros, Ormos-utca 8. sz. 5080

Hatóságilag engedélyezett

Patkány- és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintáshoz ajánlok patkány- és egérintősz-bacilust, A XX. század legmegbízhatóbb patkány és egérintő-szere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindentől elyhelyezhető.

A patkány- és egérintősz bacilus ára:

1 kis adag 2—300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 3—600 patkány kiirtására 12 K.

„Matteine”

vegyészeti laboratorium

Arad, Tabajdy Károly-utca 1. sz.

Telefon 10—45. 3561

Új és használt

Iskolakönyvek! Írószerek! Füzetek! Táskák!

nagy választékban kaphatók

Jámbor Antal

könyv- és papírüzletében

Andrássy-tér 3. (Tabajdy-utcai oldal)

Telefon szám 1022.